

T.C

MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TARIMSAL ÜRETİMDE KADIN GİRİŞİMCİLERİN YERİ:
KAHRAMANMARAŞ İLİ ELBİSTAN İLÇESİ ÖRNEĞİ**

Hilal YILDIRIM

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HATAY

EYLÜL-2020

T.C.

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TARIMSAL ÜRETİMDE KADIN GİRİŞİMCİLERİN YERİ:
KAHRAMANMARAŞ İLİ ELBİSTAN İLÇESİ ÖRNEĞİ**

Hilal YILDIRIM
ORCID:0000-0002-0227-9821

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr.Öğr.Üyesi Bekir DEMİRTAŞ
ORCID:0000-0003-2603-3890

HATAY
EYLÜL-2020

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

[TARIMSAL ÜRETİMDE KADIN GİRİŞİMCİLERİN YERİ:
KAHRAMANMARAŞ İLİ ELBİSTAN İLÇESİ ÖRNEĞİ]

[Hilal YILDIRIM]

[TARIM EKONOMİSİ] ANABİLİM DALI

[YÜKSEK LİSANS] TEZİ

[Dr.Öğr.Üyesi Bekir DEMİRTAŞ] danışmanlığında hazırlanan bu tez [30/09/2020] tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından [OYBİRLİĞİ] ile kabul edilmiştir.

[Dr.Öğr.Üyesi Bekir DEMİRTAŞ]
Başkan

[Dr.Öğr.Üyesi Remziye ÖZEL]
Üye

[Doç.Dr. Oğuz PARLAKAY]
Üye

Kod No:

Doç. Dr. Cengiz KARACA
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

30.09.2020

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını ve tez üzerinde Yükseköğretim Kurulu tarafından hiçbir değişiklik yapılamayacağı için tezin bilgisayar ekranında görüntülendiğinde asıl nüsha ile aynı olması sorumluluğunun tarafıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza

Hilal YILDIRIM

ÖZET

TARIMSAL ÜRETİMDE KADIN GİRİŞİMCİLERİN YERİ: KAHRAMANMARAŞ İLİ ELBİSTAN İLÇESİ ÖRNEĞİ

Kadın girişimciliği az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de önemli bir yere sahiptir. Ülkemizde kadınlar hem kentsel hem de kırsal alanda üretime katkı sağlamaktadırlar. Kırsal alanda kadınlar büyük ölçüde tarımsal faaliyetlere katılıp aile bütçesine katkı sağlamaktadırlar. Sağladıkları katkılara rağmen iş gücüne katılımına engel olan birçok faktör vardır. Bu çalışmanın amacı, kadın girişimciliğine etki eden unsurları belirleyip kırsal kadının tarımsal üretim faaliyetlerine katılımını incelemek ve girişimcilik faaliyetlerinde karşılaştıkları sorunlara çözüm önerileri getirmektir.

Çalışmanın ana materyalini Kahramanmaraş ili Elbistan ilçesinde yer alan çeşitli mahallelerdeki tarımsal girişimcilik faaliyetlerinde bulunan kadınlardan elde edilen veriler oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veriler girişimcilik eğilimi gösteren 60 kadın girişimci ile anket yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Kadınların girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi, çalışma hayatlarında karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerilerinin belirlenmesinde likert ölçeği kullanılarak, faktörlerin önem seviyeleri belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda ankete katılan kadın girişimcilerin genel yaş ortalaması 34 ve eğitim durumu olarak çoğunluğun ilköğretim mezunu olduğu ve buna dayanarak eğitimin tarımsal girişimcilik faaliyetlerinde bulunun kadın girişimciler için çokta belirleyici bir faktör olmadığı ortaya çıkmıştır. Girişimciler faaliyetlerini tek başına veya eşleriyle birlikte yürütmektedirler ve çoğunun tarım sektöründe girişimde bulunma ve devam etme sebebi para kazanma isteğidir. Geleneksel yetiştirme tarzı kadınların girişimcilik faaliyetlerinde karşılarına çıkan en büyük problemlerden biridir ve bunun için toplumun genelinin bilinçlendirilmesi ve geleneksel yaşam tarzının terk edilmesi gerekmektedir. Kadın girişimciler tarımsal faaliyetlerinde teşvik ve destek sağlayan kurumlardan en çok bankalardan haberdar olduklarını belirtmişlerdir ve bunu kooperatifler ve İşkur izlemektedir. Girişimci kadınlara yönelik kurum ve kuruluşların desteğinin arttırılması ve diğer kurumlardan haberdar olunması için gerekli eğitim ve bilgilendirmeler yapılmalıdır. Ayrıca kadınların ekonomik bağımsızlıklarını tek başına kazanmaları için sağlanan maddi ve manevi destekler çeşitlendirilmelidir.

2020, 73 sayfa

Anahtar Kelimeler: Kadın girişimciliği, girişimcilik özellikleri, kırsal kadın, tarımda kadın girişimciliği

ABSTRACT

The PLACE of WOMEN ENTREPRENEURS in AGRICULTURAL PRODUCTION: A CASE STUDY in ELBISTAN DISTRICT of KAHRAMANMARAŞ PROVINCE

Women's entrepreneurship has an important place in Turkey as well as in underdeveloped or developing countries. In our country, women contribute to production in both urban and rural areas. In the countryside, women largely participate in agricultural activities and contribute to the family budget. Despite their contributions, many factors hinder their participation in the workforce. The purpose of this study is to determine the factors affecting women's entrepreneurship, to examine the participation of rural women in agricultural production activities and to offer solutions to the problems they encounter in their entrepreneurship activities.

The main material of the study is the places obtained from women engaged in agricultural entrepreneurship activities in various neighborhoods in the Elbistan district of Kahramanmaraş province. The data used in the research were obtained using the survey method with 60 female entrepreneurs who tend to entrepreneurship. The importance levels of factors were determined by using the likert scale to determine the entrepreneurial characteristics of women, the problems they face in their working lives and the proposals for solutions to these problems.

As a result of the research, it was revealed that the average age of the female entrepreneurs surveyed was 34 years and that the majority of them were primary school graduates as an educational status, and based on this, education was not a very decisive factor for female entrepreneurs involved in agricultural entrepreneurship activities. Entrepreneurs carry out their activities either alone or with their spouses, and most of them are motivated by the desire to make money in the agricultural sector. Tradition upbringing is one of the biggest problems that women face in entrepreneurship activities, and this requires the awareness of the general society and the abandonment of the traditional style. Women entrepreneurs have stated that they are most aware of banks from institutions that provide incentives and support in their agricultural activities, followed by cooperatives and İŞKUR. Necessary training and information should be made in to increase the support of institutions and organizations for entrepreneurial women and to be informed about other institutions. Also, financial and moral supports provided for women to gain their economic independence alone should be diversified.

2020, 73 pages

Key Words: Women entrepreneurship, entrepreneurial characteristics, rural women, women entrepreneurship in agriculture

TEŞEKKÜR

Girişimci kadınların özelliklerini belirlemek, kadınların girişimde bulunurken karşılaştıkları sorunlara çözüm önerileri sunmak, tarımsal faaliyetlerde bulunan kadınların sahip olmaları gereken girişimci özelliklerinin yeterliliklerini belirlemek ve tarımsal faaliyetlerde bulunma ve devam etme sebeplerini ortaya koymak amacı ile bu çalışma yapılmıştır.

Yüksek Lisans Tez çalışmasının tamamlanmasında baştan itibaren araştırma imkânı sağlayan ve çalışmanın her aşamasında yardım ve önerilerini esirgemeyip beni yönlendiren danışman hocam, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Bekir DEMİRTAŞ olmak üzere, Elbistan ilçesinin çeşitli mahallerinde yer alan, anket sorularına büyük bir sabır ve içtenlik ile cevap veren kadın girişimcilere, kaynak temininde yardımcı olan resmi kurumlara ve özellikle Elbistan İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünde çalışan Zir. Müh. Ferhat SELEŞ'e yardımları için teşekkür ederim. Ayrıca her zaman yanımda olarak beni destekleyen ve bana inanarak güven veren başta babam Faruk YILDIRIM olmak üzere kıymetli aileme sonsuz teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
TEŞEKKÜR.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Önemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
3. MATERYAL ve YÖNTEM.....	17
3.1. Materyal.....	17
3.2. Yöntem	17
3.2.1. Örnek seçiminde kullanılan yöntem.....	17
3.2.2. Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntemler	18
4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA.....	20
4.1. Araştırma Alanı Hakkında Genel Bilgiler.....	20
4.1.1 Tarihçesi	20
4.1.2 Araştırma Alanının Coğrafi Konumu.....	20
4.1.3 Eğitim Durumu.....	22
4.1.4 Ekonomik Yapısı.....	22
4.1.5 Nüfus Yapısı.....	23
4.2 Girişimcilik ve Kavramsal Çerçeve.....	24
4.2.1 Girişimciliğin tanımı	24
4.2.2 Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi.....	25
4.3 Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi	26
4.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	26
4.3.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem	27
4.4 Girişimci ve Girişimci Adaylarının Özellikleri ve Temel Becerileri	28
4.4.1. Girişimci ve Girişimci Adaylarının Özellikleri.....	28
4.5. Kadın Girişimciliğin Tanımı ve Önemi.....	31
4.5.1 Kadın Girişimcilerin Özellikleri.....	32
4.6. Kadın Girişimci Tipleri	34
4.6.1. Geleneksel Kadın Girişimci Tipi.....	34
4.6.2. Aileci (Evcil) Kadın Girişimci Tipi.....	34
4.6.3 Yenilikçi Kadın Girişimci Tipi.....	34
4.6.4. Köklü (Feminist) Kadın Girişimci Tipi.....	34

4.7. Kadın Girişimciliği Etkileyen Faktörler	35
4.7.1. Girişimciliği Olumlu Yönde Etkileyen Faktörler	35
4.7.2. Girişimciliği Olumsuz Yönde Etkileyen Faktörler	36
4.8 Kadın Girişimciliğinde Başarıyı Destekleyen Faktörler	37
4.9. Kadın Girişimcilere Destek Veren Kuruluşlar	38
4.9.1. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)	38
4.9.2. Küçük ve Orta Sanayi Geliştirme İdaresi (KOSGEB)	39
4.9.3. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)	39
4.9.4. Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK)	39
4.9.5 Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)	40
4.9.6. Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM).....	40
4.9.7. Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM)	40
4.9.8. Kadın Emekğini Değerlendirme Vakfı (KEDV).....	41
4.9.9. Kadın Merkezi Vakfı (KAMER).....	41
4.10. Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri	41
4.10.1. Kadın Girişimcilerin Yaşları	42
4.10.2. Kadın Girişimcilerin Eğitim durumları	43
4.10.3. Kadın Girişimcilerin Medeni Durumu	44
4.10.4. Kadın Girişimcilerin Çocuk Sayısı.....	44
4.10.5. Kadın Girişimcilerin Toplam Aile Üye Sayısı	45
4.10.6. Kadın Girişimcilerin Toplam Aile Geliri İçerisinde Tarımsal Üretimin Payı.....	45
4.11. Kadın Girişimcilerin Sahip olduğu İşletmelerle İlgili Bilgileri.....	46
4.11.1. İşletme Kurma Yaşları.....	46
4.11.2. Tarımsal Girişimde Bulunurken Göz Önünde Bulundurdıkları Etmenler.....	46
4.11.3. Kadın Girişimcilerin İşletme Faaliyet Alanı	47
4.11.4. Girişimcilerin Arazi Varlıklarına Göre Gruplandırılması	47
4.11.5. Kadın Girişimcilerin İşletmelerinde Çalışan Kişi Sayıları.....	48
4.11.6. Elde Edilen Gelir Durumu.....	48
4.11.7. Girişimcilerin Tarımsal Kredi Kullanımı	49
4.11.8. Girişimcilerin İşletmelerini Kurarken Yararlandıkları Finansal Kaynaklar....	49
4.12. Destekler ve Teşvikler	51
4.12.1. Girişimcilerin Teşvik ve Destek Sağlayan Kurumlardan Haberdar Olma Durumu.....	51
4.12.2. Girişimcilerin Tarımsal Desteklerden Yararlanma Durumları.....	52
4.12.3. Girişimcilerin Tarımsal Bilgi Kaynakları.....	52
4.13. Kadın Girişimcilerin Çalışma Durumu	53

4.13.1. Kadınların Tarım Sektöründe Girişimde Bulunma ve Devam Etme Sebepleri	53
4.13.2 Kadın Girişimcilerin Daha Önce Çalıştıkları Sektörler.....	53
4.14. Kadınların Girişimcilik Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	54
4.14.1. Kadın Girişimcilerin Çalışma Hayatlarında Karşılaştıkları Sorunlar.....	54
4.14.2. Kadın Girişimcilerin Çalışma Hayatında Karşılaştıkları Sorunlara Çözüm Önerileri.....	55
4.14.3. Kadın Girişimcilerin Ürün Pazarlamasında Karşılaştıkları Önemli Sorunlar .	57
4.15. Girişimci Özellikleri	58
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	60
ÖZGEÇMİŞ	68
EKLER.....	69

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.2. Örneğe alınan kadın girişimcilerin gelir gruplarına göre dağılımı	18
Çizelge 4.1. Araştırma alanındaki genel eğitim durumu	22
Çizelge 4.2. Yıllara göre Elbistan ilçesi nüfusu	23
Çizelge 4.3. Kadın girişimcilerin yaş gruplarına göre dağılımı	43
Çizelge 4.4. Kadın girişimcilerin eğitim durumu	43
Çizelge 4.5. Kadın girişimcilerin medeni durumu	44
Çizelge 4.6. Kadın girişimcilerin çocuk sayısı	44
Çizelge 4.7. Kadın girişimcilerin toplam aile üye sayısı	45
Çizelge 4.8. Toplam aile geliri içinde tarımsal üretimin payı	45
Çizelge 4.9. Kadın girişimcilerin işletme kurma yaşları	46
Çizelge 4.10. Kadınların tarımsal girişimde bulunurken göz önünde bulundurdıkları etmenler	47
Çizelge 4.11. Kadın girişimcilerin işletme faaliyet alanı dağılımı	47
Çizelge 4.12. Kadın girişimcilerin arazi varlıklarına göre gruplandırılması	48
Çizelge 4.13. Kadın girişimcilerin işletmelerde çalışan kişi sayıları	48
Çizelge 4.14. Kadın girişimcilerin işletmelerinden elde ettikleri ortalama geliri (TL)	49
Çizelge 4.15. Kadın girişimcilerin kredi kullanım durumu	49
Çizelge 4.16. Kadınların işletmelerini kurarken yararlandıkları finansal kaynaklar	52
Çizelge 4.18. Kadın girişimcilerin desteklemelerden yararlanma durumu	52
Çizelge 4.19. Kadın girişimcilerin yararlandıkları tarımsal desteklemeler	52
Çizelge 4.20. Kadın girişimcilerin tarımsal bilgi kaynağı tercihleri	53
Çizelge 4.21. Kadın girişimcilerin tarım sektöründe bulunma ve devam etme sebepleri	53
Çizelge 4.22. Girişimci kadınların önceki çalıştıkları sektörler	54
Çizelge 4.23. Kadın girişimcilerin çalışma hayatlarında karşılaştıkları sorunlar	55
Çizelge 4.24. Kadın girişimcilerin çalışma hayatlarında karşılaştıkları sorunlara çözüm önerileri	57
Çizelge 4.25. Kadın girişimcilerin ürün pazarlamasında sorun yaşama durumu	58
Çizelge 4.26. Kadın girişimcilerin ürün pazarlamasında yaşadıkları önemli sorunlar	58
Çizelge 4.27. Katılımcıların girişimci özellikleri yeterlilik ölçeği	59

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1. Elbistan İlçe Haritası.....	21
--	----

1. GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Önemi

Sanayi devrimi ile başlayan girişimcilik faaliyetleri 1970’li yılların ikinci yarısında tüm dünyada çeşitli politikaların öne sürüldüğü ve önemli değişikliklerin yapıldığı bir dönem haline gelmiştir. ‘Büyük üretici’ kavramı ortaçağ ile ortaya çıkmıştır ve 17. yüzyılda ‘risk alan kişi’ olarak nitelendirilip risk kavramını da içine almıştır. 18. yüzyılda risk üstlenebilme ve sermaye sahipliği özellikleri ayrı birer konu olarak ele alınmıştır. Yani başka bir ifadeyle ‘sermaye sahibinden farklı olarak risk alan kişi’ adı altında bir gelişme göstermiştir. 19. yy’da sermayeye ait olan kazanç, girişimden elde edilen kârdan ayrılmıştır ve 20.yy’da ise girişimci kavramı genel şeklini almaya başlayıp ‘yenilikçi, örgütleyici ve orta derecede risk alan kişi’ olarak tanımlanmaya başlanmıştır.

Yeni Klasik Okullara mensup bazı iktisatçılar piyasaların serbestleştirilmesini, ekonomik dengelerin oluşumunun piyasanın işleyişine bırakılmasını, piyasalarda çeşitli amaçlarla yapılan müdahalelerin kalkması ve piyasaların kendi hareketlerini daha serbest bir şekilde yapmasını, devlet müdahalesine ve katılımcılığına son verilmesini istemişlerdir. Söz edilen bu Yeni Klasik Politikaların benimsenip, bütün ülkelerde devletin ekonomideki yerinin azaltılmasıyla piyasalara doğrudan müdahalenin kaldırılması ve özelleştirmeler, dış ekonomik ilişkilerde serbestleştirme uygulamalarının yaygınlaşmasına sebep olmuştur. Türkiye benimsenen bu yeni klasik akıma, 24 Ocak 1980 istikrar politikası uygulaması ile katılmıştır. Tüm bu gelişmeler sanayi devrimi ile gündeme gelen girişimciliğin önemini arttırıp oluşumunu hızlandırmıştır (Şahin, 2002).

Türkiye’de girişimcilik faaliyetleri Atatürk’ün önderliğinde İzmir’de toplanan 1. İktisat Kongresi ile olmuştur. Atatürk kongrede Türkiye’de ekonomik refahın girişimcilikle sağlanacağını belirtmiştir. 24 Ocak İstikrar Politikası ile serbest piyasa ekonomisine geçilmesi ve dış satım ve diğer kaynaklardan döviz gelirlerinin arttırılması dışa açık büyüme modelinin benimsenmesiyle yani devlet müdahalesinin azaltılıp ekonominin dünya ekonomisiyle bütünleştirilmesiyle beraber girişimcilik hız kazanmıştır (İyicil, 2006). Bu durum girişimciliğin ekonomik kalkınmada önemli bir güç olduğunu göstermektedir.

Girişimcilik, ekonomik kalkınmanın, üretkenliğin ve istihdamın önemli bir itici gücü olarak giderek daha fazla tanınmaktadır ve ekonomik hareketliliğin anahtar unsuru olarak kabul edilmektedir. Fikirleri ekonomik fırsatlara dönüştürüp, hayata geçirmek girişimciliğin belirleyici unsurudur. Tarihin ilk çağlarında kadınlar toprak işleriyle uğraşıp erkekler daha çok hayvancılıkla uğraşırlardı. Hayvan sayısı az olduğundan kadınların yaptığı iş daha ön planda olmaktaydı. Fakat kuraklık, kuşlar tarafından ekilen tohumların yenmesi gibi sebepler bazen biçilecek ürün bile kalmıyordu. Araziler daha çok otlarla kaplıydı. Bunlar sonucunda ekmek yetersizken bol koyun peynirinin, etinin olmasına yani hayvansal ürünlerin daha çok bulunmasına neden olmuştur. Bu da hayvan yetiştiriciliğinin, yani erkeğin gücünün önem kazanmasına neden olmuş ve kadının gücü arka planda bırakılmıştır (Özçelik, 2005).

Tarihte kadının o dönemlerden itibaren ikinci plana atıldığı düşünülürse, bu durumun belki de toplumsal kalıpların, ataerkil yapının temelini oluşturduğu söylenebilir. Bu ataerkil yapı ve toplumsal kalıplar kadınların toplumdaki yerini ilk öce anne ve eş olarak belirttiği için erkeklerin girişimcilik faaliyetleri sanayi devrimiyle öncesinde de var olmasıyla beraber bu devrim ile daha belirgin hale gelmiştir. Kadınlar ise, sadece ‘işçi’ veya ‘ücretli’ sıfatıyla girişimcilik faaliyetlerinde yerini alabilmişlerdir. Kadınların çalışma hayatlarında karşılaştıkları bu problemlerden dolayı 1950’li yıllardan itibaren BM’nin gündemine getirilmiş olup tüm dünyada kadınların ekonomik faaliyetlerine katılımının arttırılması yönünde yoğun bir çalışma başlatılmıştır (Şahin, 2006).

Türkiye’de kadın girişimciliği 1992 yılının ekim ayında düzenlenen İstanbul Belediyesi Kadın Eserler Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı’nın Hollanda Başkonsolosluğuyla birlikte düzenlediği ‘Kadınların Ekonomik Bağımsızlığı için Geleneksel Olmayan İş Kollarının Desteklenmesi’ sempozyumu ile ilk kez toplumun ve kadınların gündeminde yer almıştır (Anonim, 2000). Son yıllarda önemi daha çok anlaşılmaya başlanan girişimcilik konusunun ekonomik ve toplumsal gelişmede daima önemli bir rol oynadığı anlaşılmış, ülkede girişimci sayısını arttırmaya yönelik faaliyetlerin sayısı arttırılmıştır.

1980’lerden bu yana önemli bir gelişme gösteren girişimcilik olgusu erkekler kadar kadınlarında ilgi alanına girmeye başlamıştır. Kadınların çalışma hayatına katılımlarının hızlandığı ve kadın işgücününün toplam işgücü içerisindeki oranının giderek arttığı günümüzde, bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmelerle birlikte ekonomik ve sosyal

kalkınmada yaşanan ilerlemeler zamanla kadının toplumdaki yerini değiştirmiş ve onları iş hayatının vazgeçilmez birer parçası haline getirmiştir (İplik, 2012a).

Girişimcinin bir terim olarak sözlükteki karşılığı, ‘ticaret, sanayi gibi alanlarda sermaye ortaya koyup girişimde bulunan kimseler (müteşebbis) olduğu belirtilmektedir. Türk Dil Kurumunun (TDK), Ekonomi Terimleri Sözlüğüne göre de girişimci, “emek, sermaye ve doğal kaynakları bir araya getirip üretim sürecini başlatan, tasarlayan, örgütleyerek, tüm riskleri de üzerine alan kişi” olarak tanımlanmıştır. Maltalı düşünür De Bono’ya göre: Girişimciyi tanımlayan, bir şeyi gerçekleştirme arzusudur. Bir yazar ya da ressamın arzusundan farklı değildir. Daha önce bulunmayan bir şeyi ortaya koymak veya geliştirmek onun en büyük amacıdır (Titiz, 1998). Girişimci kavram olarak ekonomik mal ve hizmet üreterek bunları pazarlayarak tekrar üretim faktörlerini elde edip, düzenli olarak bu işlemleri tekrar ederek, kar amacı olan ve girişimin sonunda ortaya çıkabilecek tüm riskleri üstlenen kişiler olarak tanımlanmıştır (Tosunoğlu, 2003). Aynı şekilde girişimcilik, risk yönetimi ile onları en az düzeye çekebilme veya başka alanlara yönlendirmeyi de gerektirir (Özden ve ark. 2008). Schumpeter’e göre başarılı bir girişimciliğin dört farklı davranış göstergesi bulunur. Bunların ilki pazara yeni bir mal veya hizmet sunma, ikincisi üretimin daha iyi bir yönteminin geliştirilmesi, üçüncüsü henüz başkaları tarafından fark edilmemiş bir talep boşluğunun yakalanması ve sonuncu olarak bir endüstri alanında yeni bir firmanın kurulmasıdır (Ercan ve Gökdeniz, 2009).

Kırsal kesim girişimciliğinin ekonomik ve sosyal olmak üzere başlıca iki hedefinden bahsetmek mümkündür (Lashgarara ve ark. 2011). Bunlardan ekonomik hedeflerin içinde; gelir seviyesinin ve sermayenin dönüşüm hızının artırılması, kredi kullanımında etkinlik sağlanması, yatırımla işlemlerinde kolaylık, girişimdeki risklerin minimum seviyede tutulması, sermaye ve birim alandaki verimliliğinin artırılması, satış olanaklarının geliştirilmesi, pazarlama ağındaki sürekliliğın sağlaması ve işletmenin yönetim ve örgütlenme yapısının rasyonel hale getirilmesidir.

Sosyal hedefler içinde; işe ayırdığımız zamanı veya boş zamanları daha verimli kullanmak, sosyal güvenlikle ilgili gerekli önlemleri almak, bireyin kaza, hastalık ve ölümü ile meydana gelen zorlukları ortadan kaldırmak, yaşam koşullarını iyileştirerek, kadın ve çocukların tarımsal yüklerini azaltmak ve bunlara daha kolay çözümler sunmak gibi hedefler olduğu söylenebilir. Diğer yandan kırsal bölgedeki girişimciliğın üç ana bileşeni olduğu görülür. Bunlar; tarım ve kırsal kalkınma ve kırsal sanayidir (Gülçubuk,

2010). Bunların ilki olan tarımsal kalkınma bileşeninde; tarım, ormancılık, balıkçılık gibi faktörler başta gelmektedir. Kırsal kalkınma olan ikinci bileşende ise; küçük çiftçilerin girişimciliği, ekolojik çevre, turizm, su ve sulama konuları, kırsal konut ve barınma konuları, eğitim ve yayım gibi alt ve üstyapı hizmetleri, teknoloji, kırsal kadınların ve çocukların sorunları, topraksız çiftçilerin istihdamı ve daha pek çok diğer konular sayılabilir. Üçüncü bileşende yer alan kırsal sanayiye; tıbbi ve aromatik bitkiler gibi yerel ve doğal kaynakların (ham) yerinde değerlendirmesi veya taleplere bağlı olarak pazarlanabilen ham madde şeklindeki üretimi ve fırsat olabilirse ihracatının da yapılabilmesi gibi konular sayılabilir.

Girişimcilik işsizlik problemini azaltmakta, kaynak ve insan verimliliğini artırmakta ve toplumun gelir seviyesini ve refahı arttırmaktadır. Bundan dolayı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde girişimciliğe teşvik hususuna ayrıca bir önem verilmektedir. Avrupa Birliği üyesi olan ülkelerde küçük tarım işletmelerin geliştirilmesi, rekabet güçlerinin geliştirilmesi ve girişimciliğin özendirilmesi amacıyla birçok destekleme programı söz konusudur (Çakıcı, 2003). Türkiye’de ise son zamanlarda girişimcilik kültürünün bireysel ve kurumsal ölçekte gelişmekte olduğu, yaygınlaşmaya başladığı ve çeşitli yollardan teşvik edildiği söylenebilir.

Kendi işinin sahibi olan ve tek başına ya da yanında bir işçi çalıştıran hizmet veya mal üretilip satan, kredi kaynaklarından faydalanabilen, yeni koşullara uyum sağlayabilen, alanında tecrübe sahibi ve tüm girişimcilerde bulunması gereken bir özellik olan vizyon sahibi kadın ‘**Girişimci Kadın**’dır (Şahin, 2006). Kadın girişimciliği, ülkelerin ekonomik gelişmesine katkı sağlayabilecekleri için en az erkeklerin girişimciliği kadar önemlidir. Türkiye nüfusu 2019 yılı sonu itibarıyla 83.154.997’dir. Bu nüfusun 41.721.136’sı erkek, 41.433.861’i ise kadınlar oluşturmaktadır. Yani toplam nüfusun %50,2’sini erkekler, %49,8’ini ise kadınlar oluşturmaktadır (TÜİK, 2020).

Nüfusun bu kadar önemli bir kısmını oluşturan kadınların kendi ekonomik özgürlüklerini sağlayacak olan faaliyetlerin, özellikle de hem kendisine gelir hem de pek çok kişiye istihdam sağlayacak olan girişimcilik faaliyetinin desteklenmesi ülke ekonomisi içerisinde kuşkusuz önemli bir yer tutmaktadır.

Bu araştırmada kırsalda faaliyet gösteren kadınların girişimcilik eğilimlerinin hangi ölçüde ve hangi yapıda olduğu, tarımsal faaliyetlere katılım seviyesi ile aile ekonomisindeki yerleri ortaya konulmuştur. Bölgede kadınların tarımsal çalışmalara

katılımını etkileyen faktörler belirlenmiştir. Bunun yanında araştırma alanında kadınların tarımsal alandaki girişimcilik örnekleri incelenmiştir. Kadın girişimciliğini olumlu veya olumsuz yönlerini etkileyen faktörler belirlenerek karar vericilere ışık tutacak veriler belirlenmeye çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; Kırsal alanda tarımsal faaliyet gösteren kadınların girişimcilik eğilimlerinin hangi ölçüde olduğunu analiz etmektir. Bu kapsamda;

- ❖ Kırsal alanda kadınların girişimcilik özelliklerini belirlemek,
- ❖ Kadınların girişimde bulunurken karşılaştıkları problemleri ortaya koymak ve çözüm önerileri geliştirmek,
- ❖ Girişimciliğe etki eden (cinsiyet, eğitim, demografik çevre ve aile yapısı, sosyoekonomik çevre vb.) unsurları belirlemek,
- ❖ Kadın girişimcilerin işletme tipi ve faaliyetlerini belirlemek,
- ❖ Kadınların tarımsal faaliyette bulunurken üretim kapasitelerini, gelir durumlarını belirlemek ve elde ettikleri karı ortaya koymak,
- ❖ Tarımsal faaliyette bulunan kadın girişimcilerin sahip olunması gereken girişimci özellikleri açısından yeterliliklerini tespit etmek,
- ❖ Kadınların tarımsal işletmesini kurarken girişimcilere yönelik teşvik ve destek sağlayan kurum ve kuruluşlardan haberdar olma durumlarını belirlemek,
- ❖ Kadınların tarımsal faaliyette bulunurken yararlandıkları finansal kaynakları belirlemek,
- ❖ Kadınların tarım sektöründe girişimde bulunma ve devam etme sebeplerini ortaya koymaktır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Michael (1985) kadın girişimcilerin işgücüne katılımlarındaki artışın sonuçlarını incelemiştir. Medeni durum ve doğurganlık oranı gibi demografik unsurlar ile işgücüne katılım arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur. OECD ülkelerinde doğurganlık ve işgücüne katılım arasında söz konusu olan ilişkilere ait yeni çalışmalar, 1985 yılına kadarki sonuçların tersine pozitif bir eğilim gösterdiklerini belirlenmiştir. Yine de Kögel (2004), bu sonuçları uygun bulmamakta ve yalnızca negatif yönlü ilişkilerde bir azalmanın söz konusu olduğunu ve bunun pozitif yöne dönüş anlamına gelmediğini ileri sürmektedir.

Allen ve Truman (1993) “Kadın ve Erkek Girişimciler: Yaşam Stratejileri, İş Stratejileri” isimli çalışmalarında kadın girişimcilerin ev ve iş yaşamını ne şekilde dengeledikleri araştırılmıştır. Bu araştırma sonucunda evi ile ilgili sorumluluğu genellikle eşine devreden erkek girişimcilerin ev ve iş yaşamında üstlendikleri rollerin çelişmediği görülmüştür. Kadın girişimcilerin ise bir yandan ev işlerini organize etmeye çalışırken bir yandan işle ilgili sorumluluklarını yerine getirmeye çabaladıkları görülmüştür ve bu durumun kadınlarda yoğunlukla strese ve yeterli gelememe duygusuna sebep olduğu gözlemlenmiştir.

Ufuk ve Özgen (1997) “Kadın girişimcilerin sosyo-kültürel ve ekonomik profili (Ankara Örneği)” başlıklı çalışmasıyla kadınların girişimcilik faaliyetinde bulunmalarında aile ihtiyaçlarını karşılama, sosyal ilişkiler kurma ve kendini geliştirme en önemli üç neden olarak belirlenmiştir. İşin kurulması aşamasındaki en önemli sorunların, sermaye temini, bürokratik işlemler ve tecrübe eksikliği, işin yürütülmesi aşamasında ise en önemli sorunların ise pazarın durgunluğu, borç ve vergi ödemeleri olarak ortaya çıkmıştır.

Doss (2002) “Erkeğin Mi, Kadının Mı Bitkisi? Ghana’da Üretimin Cinsiyet Deseni” konulu çalışmada yetiştirilen bitkilerin cinsiyeti ile ilgili üç konu üzerinde odaklanılmıştır. Birincisi, kadına ve erkeğe özel bitkilerin var olup olmadığıdır. İkincisi kadın üreticiler için hangi bitkilerin önemli olduğu ve kadınlar tarafından önemli olan bitkilerin erkek üreticiler tarafından da önemli görülüp görülmediği ve üçüncüsü ise tipik olarak erkekler tarafından yetiştirilen bitkileri yetiştiren kadınların olup olmadığı ve bunları gözlenebilir bir biçimde diğer kadınlardan ayrılıp ayrılmamasıdır. Çalışmadan üç sonuç çıkarılmıştır. İlki, birçok bitki kadın ve erkek bitkisi olarak sınıflanamayacağı

sadece çok az sayıda bitkinin erkekler tarafından yetiştirildiği, yalnızca kadınlar tarafından yetiştirilen bir bitkinin olmadığı vurgulanmıştır. İkincisi, birçok bitki kadın ve erkek tarafından üretilir ancak, üreticinin kim olduğunun tanımı da önemlidir. Çalışmada, işletmenin erkek yönetiminde ya da kadın yönetiminde olması durumlarında farklı sonuçlar alınmıştır. Son olarak bitki yetiştiriciliğinin bir cinsiyet temeli olduğu, ancak kadın ya da erkek bitkisi olarak ayıracak kadar basit olmadığı görülmüştür.

Özer ve Biçerli (2003) Türkiye’de kadınlarda işgücü piyasasına katılıma etki eden unsurları belirlemeye çalıştığı 1988-2011 dönemi sonuçlarında, Türkiye genelinde, kırsal ve kent alanlarında kadın işgücüne ait panel verilerle “kısıtlı en küçük kareler” yöntemiyle birime özgü sabit terimlerin sabit etkileri ve rassal etkilerini modellerinde kullanmıştır. Araştırmada verileri TÜİK hane halkı işgücü anketlerinden derlenmiştir. Türkiye’de kadınların işgücü piyasasına katılımında makro düzeydeki değişkenlerin doğrudan duyarlı olmadığı, buna karşılık mikro nitelikteki değişkenlerden ise etkilenmekte olduğu sonucuna varılmıştır.

Hancı (2004) Türkiye'deki araştırma sonuçlarında kadınların girişimcilikle ilgili ortak sorunları arasında, Sosyo-kültürel ortamdan kaynaklanan ve kadına dair önceden alışlagelmiş belirli kalıpların olması, eğitimlerindeki yetersizlik, aile üyelerinin olumsuz yaklaşımları, evdeki işlerin fazla olması, finansal yetersizlikler ve bunların teminindeki güçlükler ve güven sağlamada kadınların erkeklere kıyasla daha fazla efor sarf etmesi gerektiği gibi konular başta gelmektedir. Bu çalışmada girişimcilik ve kadın girişimciliği hususunda genel bir çerçeve çizdikten sonra Adapazarı ve Kocaeli çevresinde çoğunlukla hizmet sektöründe faaliyet gösteren kadın girişimciler üzerinde durulmuştur. Çalışmada çoğu hizmet sektöründe faaliyet gösteren yirmi beş kadın girişimci “Hayat Tarihi Yöntemi” ile incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, her bir kadın girişimcinin faaliyet gösterdikleri sektörlerde farklı nedenlerden dolayı girdikleri, kaynak temininde çeşitli yardım aldıkları, eğitim seviyelerinin lise veya üniversite düzeyinde olduğu, iş yaşamında çeşitli sorunları olduğu, büyük hedeflere sahip oldukları, çoğu kadın girişimcinin evli olduğu ve ailelerinden çeşitli destekler almakta oldukları sonucuna varılmıştır.

Şahin (2006) “Kadın Girişimcilik ve Konya İlinde Kadın Girişimcilik Profili Üzerine Bir Uygulama” adlı tez çalışmasında, çeşitli alanlarında girişimcilik faaliyetlerinde bulunan kadınların tipolojisi ortaya konulmuştur. Özellikle kadınların sahip oldukları ve olmaları gereken girişimci kişilik özelliklerinin hangileri olduğunu ve

liderlik ile motivasyon kavramlarının girişimcilik üzerindeki etkileri ölçülmüştür. Ayrıca, girişimcilik uygulamaları sırasında ortaya çıkan sorunların aşılmasını etkileyen faktörlerde incelenmiş ve analizleri yapılmıştır. Araştırma esnasında verilerin toplanabilmesi için 132 kadın girişimciyle anket yapılmış ve analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda ankete katılan kadın girişimcilerin birçoğunun evli olduğu ve kadınların eşleriyle birlikte aynı işi yaptıkları tespit edilmiştir. Girişimcilik faaliyetinde bulunma sebepleri arasında ise ihtiyaçların karşılanması, bağımsızlık, kendi mesleğini yapmak gibi unsurların başta geldiği ortaya çıkmıştır.

Yıldız (2007) “Girişimcilik” adlı tez çalışmasında, girişimcilik kavramları detaylı bir şekilde incelenmiş olup, girişimciliğin unsurları, girişimciliğin bileşenlerinin neler olduğu ve girişimciliğin gelişim aşamaları açıklanmıştır. Özellikle girişimciliğin gelişimiyle ekonominin ne yönde etkileneceği ve dengelerin nasıl kurulacağı anlatılmıştır.

Gökalp (2008) ‘Türkiye’deki kadın girişimciler ve kadın yöneticiler’ başlıklı Kırıkkale’de yapılan bu çalışmada kadınların gelişimi ve genel durumu göz önüne alınarak; girişimcilik, yöneticilik ve liderlik alanında kadınların durumu incelenmiştir. Girişimciliğin anlamı ve Türkiye’de kadın girişimcilerin yetiştiği ve geliştiği sosyal ve kültürel ortam, kadın girişimciler ile erkek emsallerinin farklılıkları, kadınların girişimci olurken karşı karşıya kaldıkları sorunlar belirlenmiş ve bu doğrultuda Türkiye’deki kadın girişimcilik sorunları ile destekleme ve özendirme politikaları belirtilmiştir. Bu bağlamda çalışmada kadının iş hayatındaki durumu, toplumsal ve örgütsel roller çerçevesi ile girişimci ve yönetici olurken karşı karşıya kaldıkları sorunlar incelemiş ve çözüm önerileri sunulmuştur. Çalışma alanındaki kadınların çoğunun cinsiyet eşitsizliğine, önyargılı davranışlara maruz kalmadığı, ev hayatlarında ise eşlerinden ve ücretli yardımcıdan destek aldıkları, kendine güvenen özgüvenli bireyler olmanın, lider ve öngörülü olmanın kadın yönetici ve girişimciler için önemli özellikler olduğu sonucuna varılmıştır.

Sarkulova (2009) tarafından yapılan bu çalışmada “Kadın girişimciliğinde etkili faktörlerin araştırılması” başlıklı ve Kırgızistan’daki kadın girişimcilerle yapılan çalışmada kadın girişimciliğini etkileyen faktörler incelenerek uygun metotlarla analizleri kullanılmıştır. Araştırmada motive edici faktörlerin girişimcilikle ilişkisini incelerken regresyon ve korelasyon analizleri birlikte kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre,

Kırgız kadın girişimcilerinin kendilerine ait bir iş kurmada motivasyonlarını bozan başlıca faktörlerin iş tatmininde eksiklik, cam tavan (kariyer ilerlemesindeki görünmez engeller), işsizlikle birlikte ekonomik olayların olumsuz etkilerine bağlı olarak ortaya çıkan finansal konuların itici faktörler olduğu belirtmektedir. Ayrıca, kadın girişimcilerin zorluklar karşısında bile başarılı olmalarında etkili olan çekici güçler içinde para kazanma isteği, bağımsızlık isteği, kendini gerçekleştirme hayali ve aile işletmesinin destekleri ön planda bulunmuştur.

Wube (2010) tarafından yapılan ve ‘Mikro girişimlerde kadın girişimcilerin performansını etkileyen faktörler’ adlı çalışmada Etiyopya’nın Dessie kasabasında 203 kadın girişimci ile yapılan görüşme sonucunda elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Çalışmada kadın girişimcilerin mikro işletmelerde başarısını etki eden faktörler incelenmiş ve kadınların girişimcilik özelliklerini belirlenmiştir.

Soysal (2010) “Kadın girişimcilerin özellikleri, karşılaştıkları sorunlar ve iş kuracak kadınlara öneriler” başlıklı Kahramanmaraş ilinde yapılan çalışmada 76 kadın girişimci ile yüz yüze anket yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada, iş yaşamındaki kadın girişimcilerin kişisel ve demografik özellikleri ve yaşanan sorunları belirlemeye ve bu kapsamda girişimci olmak isteyen kadınlara öneriler sunmak amaçlamıştır. Bu çerçevede çalışan kadınların demografik ve kişisel özellikleriyle, girişimcilikteki sorunları ve girişimciliğe başlamak isteyen kadınlara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Erem (2011) tarafından kırsal kadınının tarımsal yenilikleri benimsemesinde etkileyen faktörler üzerine yapılan bir çalışmada, kırsal kadının tarımsal yenilikleri benimsemesinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada kırsal alandaki kadının tarımsal üretimde aile işgücü ya da ücretli işçi olarak, evde annelik, eş veya ev kadınlığı gibi sosyal yaşamdaki rolleri, bu görevleriyle ilgili sorunları ve gelecekteki beklentileri araştırılmıştır. Çalışma Erzurum, Erzincan ve Bayburt illerine ait 15 ilçenin 60 köyünde yaşayan 158 kırsal kadınla yapılan anket verisi kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre genç, eğitim ve gelir düzeyi iyi, tarımsal üretimi piyasa için yapan, hayvan sayısı ve arazi miktarı yeterli olan, ilçe merkezi ile bağlantısı iyi olan, TV programları takip eden ve Erzurum ilindeki kırsal kadınların suni tohumlama, süt sağım makinesi kullanımı, sağım hijyeni ve organik tarımı bilen ve benimseme konusunda daha istekli oldukları sonucuna varılmıştır. Sonuçlara göre, kadınların, gerek altyapı gerekse köyün toplumsal yapısından dolayı meydana gelen sorunların çözülmesinde kamu ve özel

sektör kurumları işbirliği ile geniş katılımlı kalkınma projelerinin uygulanması, kırsal kalkınma için önceliğin eğitime verilmesi vurgulanmaktadır. Ayrıca kadınların bilgilerinin ve becerilerinin artırmasını sağlamaya yönelik kurslar, benzer alanda faaliyette bulunan kadınların örgütlenmelerinin sağlanması, sosyal güvenliğin sunulması ve onların kendi özgüvenleriyle ayakta durmaları ve kendilerini ifade edebilmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Güleç (2011) “Kadın girişimciliği; Karaman örneği” konulu çalışma kapsamında Karaman ilinde yaşayan 105 kadın girişimciden anketle elde edilen veriler kullanılmıştır. Kadınların iş yaşamına katılımında ve girişimci olmaları konusunda eğitimin etkisinin araştırılması, kadınlarda girişimci olma özelliklerinin belirlenmesi, bununla beraber, araştırmanın temelini desteklemek amacıyla; kadınların girişimcilik faaliyetlerinde karşılaştığı sorunlar ve girişimcilikte kadınların başarısını etkileyen unsurların belirlenmesi ve kadın girişimcilerin sorunlarına çözüm önerilerinin ortaya konulması çalışmada amaçlanmıştır. Çalışmanın sonuçları dikkate alındığında kadınları girişimciliğe yönelten faktörlerin başında ekonomik bağımsızlık, para kazanma isteği ve ideallerini gerçekleştirme isteği ön plana çıkmıştır.

Çetinkaya Bozkurt ve ark. (2012) “Türkiye’de girişimciliğin gelişimi: Girişimciler üzerinde nitel bir araştırma” adlı çalışmada, Antalya ilindeki girişimcilerin girişimcilik özelliklerinin tespit edilmesi ve bu özelliklerin geliştirilmesi amacıyla anket yoluyla veriler toplanmıştır. Çalışmada ayrıca, girişimciliğin önündeki engellerin neler olduğu, girişimciliğin nasıl arttırılabileceği, girişimcilik özelliklerinin nesilden nesile aktarılabilmesini etkileyen faktörler ile hangi alanlarda eğitim ihtiyacı olduğu gibi konular incelenmiştir.

İplik (2012a) “Osmaniye Kırsalında Kadın Girişimciliği” konulu çalışmanın kapsamını Osmaniye’nin 7 ilçesinde bulunan 120 si girişimci ve 120’si girişimci olmayan toplamda 240 kadın oluşturmaktadır. Osmaniye’de kırsaldaki kadınların girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi, onları girişimciliğe yönlendiren faktörlerin belirlenmesi, girişimciliğe bakışlarının ve girişimcilikteki sorunları, girişimcilikte başarı ve başarısızlığa etki eden faktörleri ortaya koymak amaçlanmıştır.

Mungan (2013) kadınlardaki girişimcilik özellikleriyle girişimcilik algıları arasındaki ilişkilerde alınan eğitimlerin etkisinin incelendiği bir araştırma, GAP Bölgesi’nde kendi işletmesini kurmuş veya girişimcilik eğitimi almış kadınlar konu

edinilmiştir. Verilere önce faktör analizi uygulanmış ve elde edilen faktörlere regresyon analizi uygulanmıştır. Bu bağlamda kadın girişimcilik algısı bağımlı değişkeni, kadın girişimcilik değerleri de bağımsız değişkeni oluşturmuştur.

Cici (2013) kadınların girişimcilik yolunda karşılaştıkları sorunların konu edinildiği bir tez çalışmasında, Konya bölgesinde yaşayan girişimci kadınların yaşadıkları problemler ve problemlerin çözümü için çeşitli yöntemler belirlenmiştir. Bu sorunlardan hareketle kadınların öz girişimcilik yetenekleri belirlenmiş ve bunların kadın girişimcilerin eğilimlerini nasıl etkiledikleri tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında 106 anket verisi SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında en göze çarpan sorun kadın girişimcilerin örgütlenme sorunlarıdır. Ayrıca kadınların eğitim almasına dönük sağlanan desteklerin onların girişimciliğine olumlu etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Dilek (2013) Türkiye'de tarım sektöründe kadın istihdamı konulu çalışmada kadınların kalkınmanın olanaklarından yeterli payı alamadıkları belirtilmektedir. Kadınlar arasında işsizliğin fazla, eğitim ve sağlık hizmetlerinde yetersizlik ve dengesizlik, gelişmemiş ülkelerdeki kırsal durum ve konum ile sorunların daha dikkat çekici olduğu belirtilmektedir. Kırsalda faaliyet gösteren kadınların, hem üretim hem de ev işlerini birlikte yaptığı, ancak başta sosyal güvence olmak üzere çalışma yaşamı ile ilgili ciddi sorunlar yaşadığı anlaşılmıştır. Tarımda çalışan kadın işçilerin üstlenmek zorunda oldukları sorumluluklara bağlı olarak daha zor koşullarla karşı karşıya geldikleri belirtilmiştir. Gezici/geçici tarım işçisi olan ailelerde kadınlardan en az birinin ya da birkaçının aynı zamanda tarımsal üretimde işçi olarak çalıştığı ve aile geçimine katkıda bulunduğu ortaya konulmuştur. Genellikle topraksız ya da yetersiz toprağı olan ve bunlara bağlı nedenlerle kendi topraklarını işleyemeyen ailelerin, iş gücü talebinin yoğun olan yerlere giderek gezici veya geçici tarım işçiliği yaptıkları vurgulanmaktadır. Türkiye'de tarımda gezici/geçici olarak çalışan tarım işçileri konusunda sayısal verilerin bulunmadığı belirtilen çalışmada, bu ailelerin içinde bulundukları çalışma ve yaşam koşulları, eğitim düzeyi, örgütlenme vb. özellikler açısından bir araya gelerek haklarını arayabilmekten yoksun oldukları ifade edilmektedir. Çalışma ortamlarındaki en zor işlerde çalışan ve tarımda gezici/geçici olarak çalışan kadın işçilerin sorunlarının çözümü konusunda nerelerde çalıştıkları, sayılarının ne kadar olduğunu, yaşam ve iş koşullarının her boyutunun ortaya koyması gerektiği vurgulanmaktadır. Sonuç olarak bu çalışmada,

Türkiye'de özellikle kırsal alanda yaşayan kadının sorunları, statüsü ve çalışma şekilleri çeşitli verilerle incelenmiş ve çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

Arkan (2016) tarafından kadınlarda girişimciliği olumlu veya olumsuz olarak etkileyen faktörlerin konu edinildiği bir çalışmada Bursa ilinde yaşayan 90 kadın girişimci ile yapılan anket verileri kullanılmıştır. Bursa'da ikamet eden kadınlar arasındaki girişimcilik faaliyetlerinin belirlenmesi, kadınları girişimci olmaya yönlendiren faktörleri ortaya koymak, girişimcilik faaliyetleri sırasında karşılaştıkları zorlukları araştırmak, girişimcilikte etkili olan olumlu ve olumsuz faktörlerin belirlenmesi ve elde edilen sonuçlara göre belirlenen sorunlara çözüm önerileri geliştirilmesi amaçlanmıştır. Sonuçlara göre girişimcilikte görülen kurumsal engeller arasında, finansman kaynaklarına erişememek ve yetersiz sermaye başarıyı olumsuz etkileyen değişkenlerdir. Bu konuda ilgili kurumların destek vermesi ve girişimci özellikleri de başarıyı yükselten önemli ve etkili değişkenler olarak belirlenmiştir.

Karaömer (2014) Hatay ilindeki kırsal kesim kadınları arasında girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir tezde Hatay ili Merkez ve ilçelerine bağlı 21 köyde yaşayan 120 kırsal kadın araştırma kapsamında yer almıştır. Araştırmanın temel amacı, ekonomik hayata katkısı olan kırsal kadınının, girişimcilik faaliyetlerini ortaya koymak, girişimcilik özelliklerinin genel profilini belirlemek, girişimciliğe engel olabileceği düşünülen eğitim, demografi, çevre ve aile yapısı, cinsiyet, sosyoekonomik çevre gibi unsurların ortaya konulmasıdır. Khi-kare analizinden elde edilen sonuçlara göre kadınların yaşları, önceki çalışma durumları, girişimciliğin tanımını tam anlamıyla bilme ve girişimcilik eğilimi gösterme durumları arasındaki farklılıklar önemli çıkmıştır. Katılımcı kadınlarda girişimcilikte etkili faktörlerin belirlenmesinde Lojistik Regresyon analizi kullanılmıştır. Kadınların girişimcilik eğilimi olup olmaması bağımlı, incelenen bağımlı değişken üzerinde etkili bağımsız değişkenler olarak medeni hal, sosyal güvenceye sahip olma durumu, öncesinde herhangi bir işte çalışmışlık ve mevcut iş modele alınmıştır. Modeldeki bağımsız değişkenlerin kadınlarda girişimcilik eğilimi gösterme olasılığını yükselttiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2015) “Kadın girişimciliğinde yönetsel etik değerler ve ifşa” başlıklı araştırmada Mersin ilinde faaliyet gösteren kadın girişimcilerden elde edilen veriler khi-kare bağımsızlık analizi ile test edilmiştir. Çalışmada kadınların girişimcilikte karşılaşılabileceği toplumsal sorunlar ve çalışma alanının etik değerlerinden söz edilmiştir.

Etik davranış ilkelerinin ve etik sorunların, hizmet sunan kamu kurum ve kuruluş çalışanları ile hizmet alan kadın girişimciler tarafından nasıl algılandığını belirlemek ve kadın girişimciler ile ilişkili oldukları kamu kurum ve kuruluşlarında hizmet veren çalışanların kurum içerisinde karşılaştıkları etik dışı davranışlar incelenmiştir. Bu bağlamda toplumda şüpheyne ve güven duygusunun zedelenmesine yol açacak durumları ortadan kaldırmak ve kamuoyunun güvenini sağlamak için, kamu kurum ve kuruluşlarında görev alanların uymaları gereken etik davranış kurallarının, örgüt yetkililerince belirlenmesi ve bu sayede etik dışı davranışların engellenmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Öztürk ve Arslan (2016) tarafından yapılan ve ‘Türkiye’de kadın girişimcilik: Kadınları girişimciliğe yönelten faktörler, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri’ Başlıklı çalışmada, Türkiye’de kadın girişimcilerin tarihsel gelişiminden söz edilmiştir. Türkiye’de faaliyet gösteren kadın girişimcilerin demografik özellikleri, girişimci olma nedenleri, firmalarını kurarken ve işlerini yürütürken karşılaştıkları zorluklar ve kadın girişimcilerin sorunlarına yönelik çözüm önerilerini ortaya konulmuştur.

İrmiş ve ark., (2016) “Kırsal girişimcilik: Tarihten günümüze Yatağan örneği” adlı çalışmada girişimcilik ile ilgili tanımlar verilerek girişimciliğin tarihi irdelenmiştir. Ayrıca Kırsal alanlarda girişimciliğin önemi de incelenmiştir. Araştırmada kırsal girişimciliğin faaliyet alanların neler olduğu ve kırsal girişimciliğin kalkınmadaki öneminden bahsedilmiştir. Bununla birlikte yatağan bölgesinde kırsal girişimciliğin kalkınmaya olan etkisini ölçmek için anket çalışması yapılmıştır. Çalışmada ürünlerin nerelere pazarlandığı, girişimcilik faaliyetlerinin nasıl yürüdüğü, girişimcilik kültürüne sahip olup olmadıkları incelenmiştir. Anket sonuçlarına göre girişimcilik alanında örgütlenme modellerine ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. Ayrıca bölge halkına rekabet gücü sağlayacak ürün ve hizmetlerin üretilmesi konusunda destek verilmesi önerilmiştir.

Gözek (2006) “Girişimci adayının özellikleri, girişimcilik eğilimleri ve girişimci adaylarına sağlanan destekler” adlı bu çalışmanın amacı, bir girişimcide bulunması gereken özellikler, destek sağlayabilecek yerler ve var olan sorunları belirlemektir. Ayrıca genel olarak girişimcilik kavramının tanımları, iş kurma sürecine yeni başlayacak kişinin girişimci mi yoksa girişimci adayı mı olarak adlandırılması gerektiği, girişimci adayında bulunması gereken özellikler, iş fikrinin gerçeğe dönüştürülmeden önce yapılması gerekenler ayrıca daha önce yapılmış çalışmalarla ilgili bilgiler ve veriler yer

almıştır. Araştırma sonucunda, anket yapılan girişimci adaylarının, çoğunluğunun erkek, genel yaş ortalamasının 34, eğitim seviyesinin çoğunlukla üniversite olduğu ve girişimciliğin eğitimle doğru orantılı olduğu ortaya çıkmıştır. Girişimci adaylarının kendi işlerini kurabilmesi için gerekli özellikleri taşıdıklarını ve risk almanın girişimciliğin temeli olduğunu, çoğunluğunun bir iş fikrine sahip olduklarını belirlenmiştir. Ayrıca kadın girişimcilikte, ailenin girişimcilik kültürünün oluşmasında etkili olduğu, iş kurma ile ilgili girişimcilerin sermaye ve kredi temini konusunda problemler yaşadıkları, iş kurma sürecinde bürokrasinin engel teşkil ettiği, yeteri kadar destek alamamaları ve nereden destek alabilecekleri konusunda bilgi sahibi olmadıkları ortaya çıkmıştır. İş kurma sürecindeki tüm başvuru ve işlemlerin tek merkezden yürütülmesine Kredi Garanti Fonu gibi girişimci adaylarına teminat sağlayan kuruluşların geliştirilmesi ve girişimcilik kültürünün oluşturulmasına yönelik aktivitelerin ve teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Bayraker (2018) “Girişimcilik ve kadın, kadın girişimcilere destek olan kurum ve kuruluşlar” başlıklı çalışmada, dünya nüfusunun artması ile birlikte ülke ekonomileri için en önemli sorunlardan birinin işsizlik yani, yeterli istihdamın sağlanamaması olduğu vurgulanmıştır. Özellikle 1980’li yılların sonrasında ülkeler arasındaki ticaretin daha fazla entegre olması ile birlikte girişimciliğin ülkeler için önemli bir kavram haline geldiği, girişimciliği özendirmek amacıyla birçok ülke yapısal ve hukuki düzenlemelere gidildiği ifade edilmektedir. Ancak ülkelerin ekonomik ve kültürel yapılarının girişimcilik üzerine doğrudan etkisi nedeniyle her ülkede farklı boyutlarda gelişme gösterebildiği, özellikle de dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların girişimcilikte karşılaştığı sorunların belirlenerek hem kamu hem de sivil toplum örgütleri tarafından çözümler üretilmeye başlandığı vurgulanmaktadır.

Mat Çelik (2018) tarafından yapılan ve kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri konulu bir tez çalışmasında TR71 düzey 2 bölgesindeki mevcut ve aktif kadın girişimcilerin profili, iş kurma nedenleri, sorunları ve geleceğe dönük planları ele alınmıştır. Çalışma sonucunda, kadın girişimcilerin mesleki bilgi ve becerilerini iş hayatından edindikleri, kendi işini kurup çalışmak için eşini ve/veya ailesini ikna etmek durumunda kalmadıkları, iş kurarken en çok ailelerinden destek gördükleri, girişimci olma konusunda ise mesleğini yapmak, idealini gerçekleştirmek gibi çekici nedenlerin baskın geldiği belirlenmiştir. Bölgedeki kadın girişimcilerin işletmelerini kurma

aşamasında öncelikli olarak makro sorunlardan ekonomik belirsizlik, sermaye temini ve uygun personel temini konularında sıkıntı yaşamakta olduğu belirlenmiştir. Mikro sorunlardan ise sektörde tanınmamış olmak probleminin kadın girişimcileri zorladığı görülmüştür. Bölgedeki kadın girişimciler, işletmelerinin faaliyetleri sırasında başta ekonomik sorunlar olmak üzere sırasıyla bireysel ve kadınlara özgü konularda sıkıntı yaşamaktadır. Kadın girişimcilerin sorunları daha çok maddi konular ve borç ödemeleri, bürokratik işlemler, ailevi nedenler ve müşteri ile ilişkilerine ait alt değişkenlerde yoğunlaşmaktadır. Kadın girişimcilerin geleceğe dönük planları olduğu, kaliteyi iyileştirme, sektörde kalıcı olma gibi ekonomik olmayan planlarının yanında karlılığı artırma gibi ekonomik planları önde geldiği görülmüştür. Bölgesel olarak değerlendirildiğinde ise yaşanan ilin piyasasının yetersizliği, toplumun değer yargılarının olumsuz etkileri gibi konularda kadın girişimciler sorunlar yaşamaktadır.

Tatar (2018) “Kırsal alanda kadınların girişimcilik algıları; Konya ili Derbent ilçesi örneği” adlı tez çalışmanın amacı kırsal alanda yaşayan kadınların girişimcilik özelliklerini belirlemek, girişimciliğe engel olan unsurları ortaya koymak, girişimcilik algılarını belirlemek ve kadın girişimciliğini etkileyen faktörleri analiz etmektir. Bu kapsamda girişimcilik ve kadın girişimciliği kavramları çeşitli yönleriyle incelenerek kadınları girişimci olmaya yönlendiren faktörler, karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir. Çalışmanın ana materyalini Konya ili Derbent ilçesinde yer alan ve girişimcilik eğilimi gösteren kadınlardan elde edilen veriler oluşturmuştur. Araştırmada kullanılan veriler, girişimcilik eğilimi gösteren 100 kadın ile yapılan anketle elde edilmiştir. Kadınların girişimcilik algılarının belirlenmesinde, değişkenler arasındaki bağlantıyı daha kolay kurmak ve verileri en aza indirmek amacı ile 13 (bağımsız) değişkene Faktör analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen 3 faktör; bireysel yeterlilik, sorunlar ve sürdürülebilirlik olarak adlandırılmıştır. Ayrıca kadın girişimciliğini etkileyen faktörlerin analizi doğrultusunda seçilen 17 (bağımsız) değişkene faktör analizi yapılarak 6 (bağımsız) değişken elde edilmiştir. Bu faktörler doğrusal regresyon modeli ile analiz edilmiş olup, modelde girişimcilik indeksi bağımlı değişken olarak seçilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen 6 (bağımsız) değişkenin 5'i anlamlı bulunmuştur. Bu değişkenler sosyal ve ekonomik bağımsızlık, özgüven demografik özellikler, finansal faktörler ve aile desteğidir. Girişimciliği etkileyen faktörler arasında sosyal ve ekonomik bağımsızlık, demografik özellikler ve finansal

faktörler ($p<0,001$) %1 önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Özgüven ve aile desteği faktörleri ise ($p<0,005$) %5 önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu durum kadınların girişimciliğe yatkınlığını göstermekte olup, verilecek destekler veya uygulamalı eğitimlerle kadın girişimcilerin sayısının artabileceği vurgulanmıştır.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

Çalışmanın ana materyalini araştırma bölgesi olarak seçilen Kahramanmaraş ili Elbistan ilçesinde tarımsal faaliyette bulunan toplam 60 kadın işletmeci ile telefonla görüşme ve yüz yüze anket yolu ile elde edilen veriler oluşturmaktadır. Ayrıca konu ile ilgili daha önce yapılmış olan araştırmalar, kurum ve kuruluşların tarımsal faaliyetlerde kadınlara yapmış olduğu desteklemeler ve çalışmalardan da yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında gerekli kayıtlara ulaşmak için Tarım ve Orman Bakanlığı Kahramanmaraş il müdürlüğü ve Elbistan ilçe tarım müdürlüğü, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı Halk Eğitim Merkezi ve İŞKUR gibi kurum ve kuruluşların kayıtlarından yararlanılmıştır. Kahramanmaraş ili Elbistan ilçesinde belirlenen kadın girişimciler ile yapılan anket sonuçlarına göre kadınların tarımsal faaliyetlere katılım durumu belirlenmiştir. Kadın girişimcilerin faaliyet gösterdiği işletmeler ekonomik faaliyet büyüklüğüne göre Büyük, Orta ve Küçük işletmeler olarak 3 grupta incelenmiştir. Ayrıca araştırma alanında belirlenen tarımsal kadın girişimci örnekleri incelenerek yeni girişimcilik faaliyetleri açısından durumları değerlendirilmiştir.

Çalışma alanındaki kadınların girişimciliğe yatkınlığı, gerek tek başına gerekse eşiyle birlikte tarımsal faaliyetlerde girişimde bulunması ve son yıllarda kadınların tarımsal faaliyetlere taleplerinin yoğun olması nedeni ile Elbistan ilçesi araştırma alanı olarak seçilmiştir. Araştırma verileri 2018-2019 üretim yılını kapsamakta olup anket uygulaması bizzat araştırmacı tarafından Haziran-Temmuz 2019 döneminde yapılmıştır.

3.2. Yöntem

3.2.1. Örnek seçiminde kullanılan yöntem

Bu araştırmada Kahramanmaraş ili Elbistan ilçesinde tarımsal faaliyette bulunan 60 girişimci kadın ile anket çalışması yapılarak elde edilen veriler analizde kullanılmıştır.

Bir popülasyon üzerinde yürütülen araştırmada, popülasyona ait veriler iki yöntemle toplanır. Bunlardan birincisi, tam sayım, diğer ise örneklemedir. Popülasyonu

oluşturan birimlerin tek tek incelenerek onlardan ölçme, tartma, gözlem veya soruşturma yoluyla bilgi alınmasına tam sayım adı verilmektedir (Güneş ve Arıkan,1988). Tam sayım yapmak bazı durumlarda gereklidir. Örneğin; nüfus sayımı, seçimler, vergilerin düzenlenmesi, tapu kayıtları, medeni hal, nüfus cüzdanı verilmesi vs. gibi durumlarda tam sayıma yasal nedenlerle veya popülasyonların yapısı gereği başvurulur. Araştırmalarda eğer popülasyon küçük, istenilen bilgilere ulaşmak kolay ve ucuz ise tam sayım yapılmalıdır. Tam sayım sonucu elde edilen bilgiler, eğer özenle derlenmiş ise daha doğru sonuçları yansıtır. Örnekleme sonucu elde edilen veriler ise popülasyon parametrelerinin sadece bir tahminidir. Bu nedenle popülasyondaki birim sayısı az ise tam sayımın tercih edilmesi gerektiği önerilmektedir (Çiçek ve Erkan, 1996). Bundan dolayı, yapılan çalışmada popülasyonun küçük sayıda ve her bir girişimciye ulaşmanın mümkün olmasından dolayı, verilerin elde edilmesinde tam sayım yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada görüşme yapılan kadın girişimciler aylık gelirlerine göre üç gruba ayrılarak çeşitli özellikler bakımından incelenmiştir. Kadın girişimcilerin kendi işletmelerindeki aylık gelirleri bakımından dağılımı Çizelge 3.2’de verilmiştir. Girişimcilerin %22’si (13 kişi) birinci gelir grubunda (1001-2500 TL). %30’u (18 kişi) ikinci gelir grubunda (2501-3500 TL) ve %48’i (29 kişi) ise üçüncü gelir grubunda (3501 TL ve üzeri) yer almaktadır.

Çizelge 3.2. Örneğe alınan kadın girişimcilerin gelir gruplarına göre dağılımı

Gelir grupları (%)	Örnek sayısı	Oran
1001-2500	13	21.7
2501-3500	18	30.0
3501-+	29	48.3
Toplam	60	100.0

3.2.2. Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntemler

Veri analizinde anket sonuçları SPSS (Statistical Package for Social Sciences) programı ile değerlendirilerek tanımlayıcı istatistikler ve frekans tablolarından faydalanılmıştır. Buna ek olarak katılımcı kadın girişimcilerin bazı demografik özellikleriyle girişimcilik özellikleri arasındaki ilişkileri belirlemede Tek Yönlü Varyans Analizinden (One Way Anova) yararlanılmıştır. Tek faktörlü varyans analizi 3 ya da daha çok grup arasında, belirli bir değişkene dayalı olarak farklılık olup olmadığını yani birbirinden bağımsız

ikiden fazla grubun aritmetik ortalamaya göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını ortaya koyan bir test türüdür (Kalaycı, 2018). Dolayısıyla kadın girişimcilerin gelir ve yaş gruplarına göre girişimcilik özellikleri, karşılaşılan sorunlar ve bunların çözüm önerilerine ait ortalamaları karşılaştırmak için en uygun test tek yönlü varyans analizidir.

Kırsal kadınların girişimcilik yönündeki genel niteliklerini belirleyip ve kadınların genel girişimcilik profillerini tespit etmek amacı ile demografik özellikleri (yaş, medeni durum, eğitim, çocuk sayısı vb.) anket yöntemi ile elde edilen verilerden oluşturulan çizelgelerle özetlenip basit yüzde oranlar ve ortalamalar olarak hesaplanmıştır. Kadınların farklı yaş gruplarına göre girişimcilik eğilimlerini belirlemek için 21-65 yaş aralığı seçilmiştir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

4.1. Araştırma Alanı Hakkında Genel Bilgiler

4.1.1 Tarihçesi

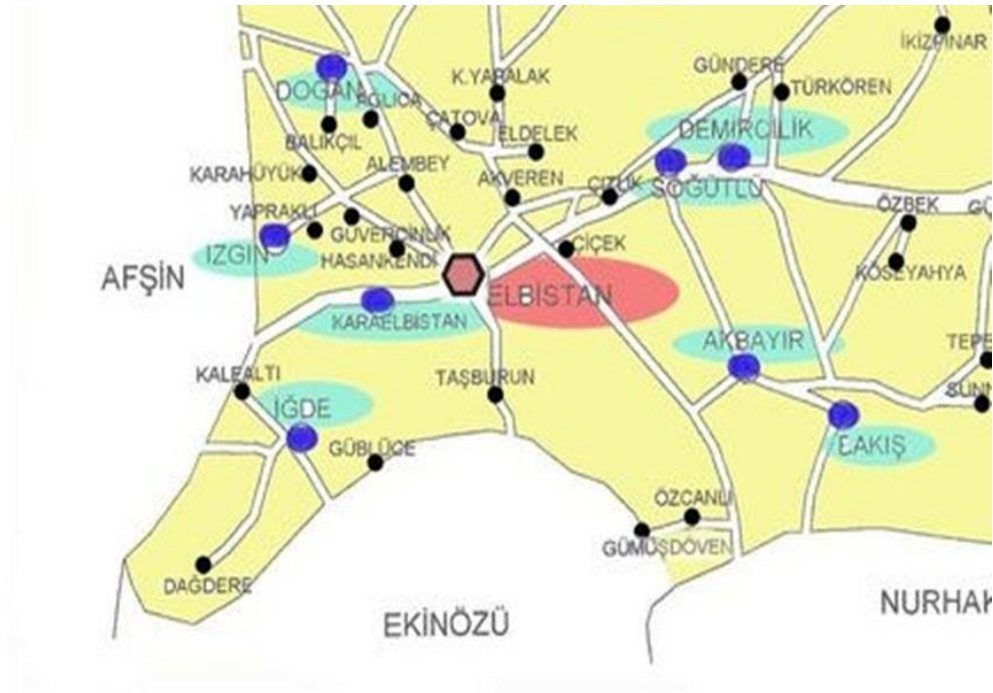
Elbistan ilçesinin bilinen ve yazılı kaynaklarda rastlanan en eski ve temel adı ‘ABLASTA’dır. Ceyhan ve Söğütlü gibi önemli iki akarsuyun arasında olmasından dolayı ‘su beldesi. su şehri’ anlamında bir isim vermek için bu kelimenin türetildiği tahmin edilmektedir (<http://www.elbistaninsesi.com>). Elbistan'ın tarihi çok eskiye dayanır. Bizans ile Abbasiler arasında 9. 10 ve 11’inci yüzyıllarda çeşitli savaşlar yaşanmıştır. Elbistan. 1084’te Selçuklular tarafından fethedilmiş. Haçlı Seferleri sırasında sık sık yağmalanıp el değiştirmiştir fakat 1144 yılında Anadolu Selçuklu Devleti Sultanı I. Mesut zamanında tekrar alınmıştır. Yine aynı dönemde Danişmentlilerle sık sık girilen mücadelelerin ardından. 1190 yılında II. Kılıçarslan ülkeyi 11 oğlu arasında paylaştırmıştır ve Elbistan Tuğrul Şah’a verilmiştir. 1273-1277 yılları arasında yaşanan Köseadağ savaşından sonra bölge Moğol hâkimiyetine girmiştir. Bölge, Osmanlılar tarafından ilk defa I. Bayezid döneminde kuşatılmıştır (1399) ve bu girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştır. 1400 yılında da Timur. Elbistan ve yöresini yağmalamıştır ve bu yağmalama 16. Yüzyılın başlarına kadar devam etmiştir. Bölge. Osmanlılarca 1515 yılına kadar çeşitli şekillerde kuşatılmış olsa da bu girişimler başarılı olamamıştır. Elbistan, Osmanlı idaresine girdikten sonra 1522’de Maraş’ta kurulan Dulkadirli eyaletinin sancağı olmuştur. I. Dünya Savaşı sonrasında Halep’in Türkiye sınırları dışında kalması nedeniyle Maraş vilayetine bağlanmıştır. Günümüzde ise Elbistan, Kahramanmaraş’ın en büyük ilçesidir (<http://www.marasmanset.com>).

4.1.2 Araştırma Alanının Coğrafi Konumu

Kahramanmaraş ili Elbistan ilçesi 38°13’ enlem ve 37°12’ boylamı arasında Anadolu Yarımadası’nın doğusunda. Doğu Anadolu. İç Anadolu ve Akdeniz Bölgesinin kesişme noktasında (Yukarı Fırat Havzası’nda) yer almaktadır. Kuzey’inde Malatya. Batı’sında Kayseri. Doğu’sunda Adıyaman ve Güney’inde Kahramanmaraş illeri ile

komşu olup, Kahramanmaraş ilinin Kuzey Doğu'sunda ve il merkezine 162 km mesafe ile en uzak ilçesidir. Elbistan nüfus ve toprak bakımından yörenin en büyük ilçesi konumunda olup, Kuzey'inde Darende ve Gürün, Doğu'sunda Akçadağ, Doğanşehir, Batı'sında Afşin ile Göksun, Güney'inde Ekinözü ve Kuzey Doğu'sunda Nurhak ilçeleri bulunmaktadır. Elbistan Ovası'nın yükseltisi 1100 ile 1150 metre arasındadır. Doğu-Batı istikametinde uzunluğu 50 km, Kuzey-Güney doğrultusunda eni ise en çok 20 kilometredir. 2547 km²'lik yüz ölçümüyle ülkemizin dördüncü büyük ovasıdır. Doğusunda Til Ovası, Şar Dağı'nın güneyinde İğde Ovası, batısında ise Afşin Ovası yer almaktadır.

Kuzeyde ve doğuda Elbistan çöküntü alanını sınırlayan dağların yüksek kesimleriyle ova arasında çeşitli yükselti basamaklarına sıralanmış platolar vardır. 1500-2000 metre arasında yer alan bu platolar Ceyhan Vadisi aracılığıyla Akdeniz ikliminin etkisini taşır. Sultan Korusu bölgenin önemli bir platosu olup Elbistan'ın kuzeyindedir; güneyinde ise Kızılseher Dağları yer alır. Bu dağların devamında ise 2000 m yükseklikte ki Tahtalı Dağları gelir ve güney doğusunda Yılan Ovası Platosu yer almaktadır (<http://kahramanmaraselibistan.blogcu.com>).

Şekil 4.1. Elbistan İlçe Haritası (Kaynak: <https://www.harbiforum.net>)

4.1.3 Eğitim Durumu

Elbistan ilçesi %92'lik bir okuma yazma oranına sahiptir. Elbistan ilçesinde okuma yazma bilmeyenlerin nüfusa göre oranı %4.84 tür. İlçede okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin oranı %22.89, ilköğretim mezunlarının oranı %20.38, ortaokul ve dengi okul mezunlarının oranı %16.11 ve yüksekokul veya fakülte mezunlarının nüfusu göre oranı %5.89 dur (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Araştırma alanındaki genel eğitim durumu

Eğitim seviyesi	Elbistan		K. Maraş	
	Kişi	%	Kişi	%
Okuma yazma bilmeyen	5.978	4.84	532.297	5.48
Okuryazar	28.291	22.89	918.974	94.52
İlkokul	26.985	21.84	184.527	32.80
Ortaokul	5.641	4.56	111.706	27.60
Lise	19.913	16.11	159.247	20.48
Yüksekokul-fakülte	7.276	5.89	86.019	12.92

Kaynak: TÜİK, 2020.

4.1.4 Ekonomik Yapısı

Elbistan ilçesi genel olarak tarım ve tarıma dayalı ticaret ile uğraşmaktadır. Özellikle iç kesimlerde tarımın büyük bir geçim kaynağı olduğu görülmektedir. Sanayi kapsamında Termik Santralleri ve Şeker Fabrikası bulunmaktadır. Sanayisinin gelişmesi için çeşitli çalışmalar yapılmakta olup yakın gelecekte OSB kurulmuş olup ve bu çalışmalar neticesinde geniş bir sanayi ağına sahip olacağı öngörülmüştür. Elbistan'da bulunan Afşin-Elbistan termik santralleri Türkiye'nin elektrik enerjisinin üretimi konusunda önemli bir yere sahiptir. Diğer bir sanayi kolu ise şeker fabrikasıdır. Elbistan Şeker Fabrikası Akdeniz bölgesinin en büyük şeker fabrikasıdır ve çevre il, ilçe ve ovalarda yetiştirilen ve Elbistan'a getirilen şeker pancarlarını işlemektedir. Bu nedenle ilçenin çevre illerle ilişkileri yoğunlaşmış ve gelişme konusunda önemli bir adım atmıştır. Elbistan'da tarıma uygun geniş araziler bulunmaktadır aynı zamanda iklimi ve ekolojik yapısı da bu açıdan elverişlidir. Bu nedenle Elbistan'da tarım en önemli ekonomik faaliyetlerin başında gelir. Nüfusun çoğu kırsal kesimde yaşadığı için geçimini tarım ve hayvancılıktan sağlamaktadır. Ceyhan nehri gibi birkaç akarsu sayesinde sulama

olanakları kolaylaşmakta ve topraklarda verimliliği artırarak halkın geliri yükselmektedir. Elbistan'ın arazi varlığı 254,653 hektardır. İlçenin toplam tarım arazisi 137,086 hektar olup bunun 39,600 hektarı sulu ve 97,486 hektarı da kuru tarıma uygundur. Ekilen tarla ürünlerinin çoğunluğunu buğday oluşturmaktadır. Buğdayla birlikte diğer ürünlerden çoğunluk sırasına göre nohut, ayçiçeği ve şeker pancarı da yetiştirilir. Bölgede ayrıca arpa, nohut, patates ve fasulye tarımı da önemlidir. Elbistan'da yetiştirilen meyvelerin başında kayısı gelmektedir. Diğer meyve çeşitleri arasında üzüm, elma, ceviz, armut, kiraz, vişne ve şeftali yetiştiriciliği gelir. İlçede yetiştirilen önemli sebzeler arasında biber, lahana, domates, fasulye, ıspanak ve karpuz başta gelmektedir. Elbistan'da hayvancılıkta önemli bir ekonomik faaliyet olup halkının geçim kaynakları arasında önemli yer tutar. Bundan dolayı mera alanları büyük öneme sahiptir. Elbistan Tarım ve Orman Müdürlüğü verilerine göre 27,105 adet büyükbaş, 74,050 adet küçükbaş hayvan mevcudu bulunmaktadır (<https://www.elbistankentrehberi.com>).

4.1.5 Nüfus Yapısı

Elbistan nüfusu 2019 yılına göre 141,534 olup nüfusun 71,946'sı erkek ve 69,588'i kadınlardan oluşmaktadır. Yüzde olarak ise: %50.83 erkek. %49.17 kadındır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) açıkladığı 2020 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre Elbistan'ın nüfusu bir önceki yıla göre düşüş göstererek %-7.1 oranında azalmıştır (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2. Yıllara göre Elbistan ilçesi nüfusu

Yıl	Elbistan Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2019	141,534	71,946	69,588
2018	142,548	72,886	69,662
2017	142,779	72,816	69,963
2016	142,783	73,104	69,679
2015	141,468	72,324	69,144
2014	142,168	72,754	69,414
2013	140,493	71,800	68,693
2012	139,855	71,530	68,325
2011	139,046	71,180	67,866
2010	137,283	70,022	67,261

Kaynak: TÜİK, 2020.

4.2 Girişimcilik ve Kavramsal Çerçeve

4.2.1 Girişimciliğın tanımı

Girişimciliğı kesin çerçeveler içerisinde tanımlamak kolay değıldir ve birçok tanımı vardır. Genel olarak girişimcilik; yeni fırsatlar yaratabilmek ve ortaya çıkan bu fırsatlardan yararlanma amacıyla üretimin girdilerini örgütleme yeteneğı ve risk alma özellikleriyle bağdaştırarak çıktıya dönüştürmek olarak tanımlanabilmektedir. Bu bağlamda Girişimcilik; finansal, fiziksel ve sosyal risklere katlanılarak parasal ödüller, kişisel tatmin ve bağımsızlık elde edilerek yeni bir değıer yaratma sürecidir. Bu tanımlar dikkate alındığı zaman girişimci olmanın dört temel özelliğı ön plana çıkmaktadır (Atik, 2002). Bunlardan;

- ❖ Birincisi, girişimcilik yaratıcı zeka gücünü artırır ve bu süreci içinde barındırır.
- ❖ İkincisi, girişimcilik gerekli çabanın sarf edilmesi ve bununla birlikte yeterli zamanın ayrılmasını gerektirir.
- ❖ Her türlü riski göze almak girişimciliğın üçüncü yönüdür.
- ❖ Sonuncusu ise; bağımlı olmama, kişisel tatmin ve parasal ödüller gibi girişimciler için önemli olan ödüllerdir.

Girişimcilik; yaşanılan çevrenin sunduğı fırsatları sezme, o sezgilerden birtakım planlar yapma, bu planları projelere dönüştürme, projeleri yaşama taşıyıp insan yaşamını kolaylaştırma becerisine sahip olmaktır. Girişimci; yenilik içeren bir iş fikri veya hali hazırda var olan bir iş fikri ile fırsatları sezerek, kaynakları bir araya getirip risk alarak mal veya hizmet üretimi yapan kişilerdir. Girişimci adayı ise yine fırsatları sezerek yenilik içeren bir iş fikri veya mevcut bir iş fikrinin potansiyelini değıerlendirerek girişimi ile ilgili olarak gerekli araştırmaları yapan ve gerekli finansal kaynaklara nasıl ulaşılacağıını araştıran henüz işini kurmamış ve kurma sürecinde olan kimselerdir. Girişimci adayı tüm çalışmalarını tamamlayıp işini kurduğı takdirde bir girişimci olarak adlandırılmalıdır.

Ekonomik teoride girişimcilik ilk kez 1730'lu yıllarda Fransız Richard Cantillon tarafından yazılan bir eserde yer almıştır. İngiliz Literatüründe yer alması ise 19'uncu yy 'da John Stuart Mill ile başlamıştır. 20'nci yüzyılda ortaya çıkan girişimcilik teorisine göre ise girişimci risk alarak yenilik yapan kişidir. Diğeri bir deyişle girişimci fırsatları

gözleyen ve onları bulduğunda her türlü riski göze alarak gerçekleştirmeye çalışandır (Çetindamar, 2002).

Titiz (1994)'e göre girişimci tanımı; başkalarının baktığı ama göremediği fırsatları görüp bunları birer iş fikrine dönüştürebilmesi ve birde risk almaya yatkınlığıdır diye özetlenmiştir.

Avusturyalı iktisatçı Joseph Schumpeter girişimciliğin ekonomik teorisinin temellerini atmıştır. Schumpeter'e göre girişimcilerin işlevi bir buluşu ya da daha genel olarak uygulamaya konmamış bir teknolojik olanağı kullanarak yeni bir ticari ürün ortaya çıkarmak ya da mevcut bir ürünü yeni bir biçimde üretmek için üretim biçimini yenilemektir. Schumpeter'in tanımında girişimcilik yenilik yapmayı içerdiği için girişimci sıfatı sürekli geçerli bir statü değildir. Bu tanıma göre girişimciler fırsatları kullanan ve yenilik yapanlardır. Bu nedenle girişimciler sadece yeni şirket kuranlar olmak zorunda değildirler.

Dolayısıyla firmadaki herhangi bir çalışan da yenilik yaparak girişimci olabilir. Bu anlamda girişimcilik, halen el altında olan kaynakların dışında imkânları da kollamayı gerektiren bir çeşit işletmeciliktir. Girişimciler imkânları teşhis eder, gereken kaynakları birleştirip, pratik bir eylem planı uygular ve sonuçlarını belirli bir zamanda ve esnek bir biçimde elde eder (Schumpeter, 1974).

4.2.2 Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Tarihi sürece bakıldığında girişimcilik kavramı ortaçağda büyük üretim projelerini yöneten kişiyi tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. Günümüz çağında ise girişimci, büyük üretim projelerinde herhangi bir risk üstlenmeden kendisine devlet tarafından verilen sermayeyi değerlendirerek projeyi yöneten kişi olarak tanımlamaktadır (KOSGEB, 2018). Dünyada girişimciliğin gelişimini anlayabilmek için öncelikle ekonomik uğraşların geçirdiği evreler incelenmelidir. Toplumun yaşam tarzı, ekonomik uğraşları ve iktisadi düşünceleri her çağda farklılık gösterdiğinden girişimcilik kavramı her çağda farklı şekilde tanımlanmıştır.

20. yüzyıldaki ekonomik gelişmeler girişimciliğin her çağda farklılık göstermesine sebep olmuştur. İnsanların yaşamlarını sürdürmek ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla

yaptıkları avcılık, çiftçilik, hayvancılık, ticaret gibi her türlü faaliyet girişimcilik tarihinin ilk çağlara dayandığının göstergesidir.

Avcılık ve toplayıcılıktan yerleşik tarıma geçiş dönemi insanların ekonomik ve sosyal gelişme hızını büyük ölçüde arttırmış ve girişimcilik faaliyetlerinin artmasını sağlamıştır (Kutlu, 2006).

İngiltere’de doğan sanayi devrimi, yepyeni bir ekonomik düzenin oluşmasını ve zenginliğin artmasını sağlamıştır. Bu yeni dönem girişimciliğin de yeniden şekillenmesine, girişimcilerin daha etkili olmalarına katkı sağlamıştır. Bu sosyo-ekonomik ve kültürel dönüşüm içerisinde girişimcilik kavramı da değişmiş olup eski atik ve tuttuğunu koparan girişimci, yerini daha sakin, bilgiye dayalı düşünen ve yenilikçi bir anlayışa sahip girişimciye bırakmıştır (Ercan ve Gökdeniz, 2009).

Girişimci bireyin niteliğindeki bu değişim aynı zamanda girişimcinin ekonomik değerini ve dolayısıyla toplumdaki önemini de artırmıştır. Bu gelişmenin doğal sonucu olarak girişimcilik bir üretim faktörü olarak görülmeye başlanmıştır (Aytaç, 2006).

4.3 Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de girişimciliğin tarihine bakıldığında başka ülkelerde olduğu gibi, girişimcilik seyrinin devletin uyguladığı ekonomi politikalarından bağımsız olmadığı ve girişimciler ile devlet arasındaki ilişkinin tarihiyle yakından ilişkili olduğu görülür. Türkiye’de girişimciliğin gelişimi bağlamında, dönemler açısından çeşitli farklılıklar görülmüştür (Gürol ve Bal, 2009). Türkiye’deki girişimciliğin gelişimini Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası olarak ele alabiliriz.

4.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Girişimciliğin geçmişine ülkemiz açısından bakıldığında Anadolu Selçukluları dönemine kadar uzandığı görülmektedir. Selçuklu Devleti zamanında, zanaatkârların zanaatlarını icra etmeleri için bir sanayi sitesi kurulmuş ve ‘Ahilik Teşkilatı’ adını almıştır. Osmanlı Devleti döneminde ise daha çok çiftçilik, devlet memurluğu ve askerlik meslek olarak tercih edilmiştir ve Osmanlı döneminde halk ticareti daha çok yabancılarla yapmaya başlamıştır. Bununla birlikte ticaret, Bursa, Edirne ve İstanbul gibi illerde

yoğunlukla yabancıların denetimi altındaydı. 1908’de İkinci Meşrutiyetin ilanı ile birlikte ticaret ve sanayi alanlarında canlanma olmuştur. Sanayileşmeye duyulan ihtiyaç üzerine 1915 yılında bir ‘sanayi sayımı’ yapılmıştır. Bu sayım sadece İstanbul, Bursa, Bandırma, İzmir, İzmit, Uşak ve Manisa’da İkinci Meşrutiyetin ilanından sonra çıkarılan Teşvik-i Sanayi Kanunu’ndan yararlanan ticari kuruluşları kapsamıştır. El ve ev sanatlarının yer almadığı bu sayımda mevcut sanayi çeşitli gruplara ayrılarak gerçekleştirilmiştir (Kutlu, 2006). Sanayi mektebinin açılmasıyla birlikte halk işletme kurmaları için teşvik edilmiş daha sonra kurulan sanayi odalarıyla birlikte gerekli destekler verilmiştir. Bunun yanı sıra İngilizlere tanınan imtiyazlar, devletin yeterli düzeyde teşvik vermemesi ve verilen teşviklerin etkisiz kalması, halkın ticareti daha çok yabancılarla yapması ve savaşın etkileri gibi nedenlerle Cumhuriyet öncesinde girişimcilik yeteri kadar gelişmemiştir (Şekerler, 2006).

4.3.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem

Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye Cumhuriyetine zayıf bir ekonomi, onarım bekleyen bir ülke ve ödenmesi gereken yüklü miktarda borç kalmıştı. Yani ekonomik kalkınmaya ihtiyaç vardı. Bu yüzden 1923-1930 arası dönem ulusal ekonominin kuruluşu olarak adlandırılmaktadır. Cumhuriyet döneminde girişimciliğin başlangıcı olarak 17 Şubat 1923’te İzmir’de toplanan 1. İktisat Kongresi kabul edilmektedir. Ekonomik alanda hızlı kalkınmanın olması ilkesiyle Atatürk önderliğinde toplanan bu kongrede ülkemizde kalkınmanın girişimcilikle olacağı ifade edilmiştir. 1930’lu yıllara gelindiğinde ise devletçilik ilkesi baş göstermiş, sermaye birikiminin kıt ve girişimci sayısının az olması kamu girişimciliğinin ön plana çıkmasına neden olmuştur. Sümerbank, Etibank gibi devlet kuruluşları bu dönemde doğmuş başarılı girişimlerdir (İyicil, 2006).

1950’ler ekonomide liberalleşme eğilimlerinin ön plana çıktığı yıllar olmuştur. Tarıma ağırlık verilmesinin yanı sıra, altyapı yatırımlarında da artış görülmüştür. Özel girişimin sanayideki payının %70’e çıkması ise bu dönemde görülen bir diğer gelişmedir. 1960’lar ise planlı ekonomiye geçiş yıllarıdır. Bu dönemde iki tane Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Devletçilik ilkesinin etkileri devam etmesine karşın planlı dönemde özel sektöre ağırlık verilmiş ve özel sektör yatırımları artış göstermiştir. 1980’li yıllardan itibaren piyasa ekonomisine geçilmesi ve dışa açık büyüme modelinin benimsenmesine paralel olarak girişimcilik hız kazanmıştır. Piyasa

ekonomisi, dünyaya açılma fırsatı sağlamış ve Türkiye'nin ekonomik anlamda dünya pazarlarıyla bütünleşmesinde önemli gelişmeler olmuştur. Görüldüğü üzere insanoğlunun neredeyse var olmasıyla yaşıt olan üretim ve ticaret kavramları 18. yüzyılda Sanayi Devrimi ile büyük bir ivme kazanarak Türkiye'de de yıllardır varlığını sürdürmesine rağmen son yıllarda öneminin kavranmasıyla ön plana çıkarak günümüz ekonomilerinin vazgeçilmez bir temel taşı olma niteliğini kazanmıştır. Tüm bu sürecin girişimcilik ve dolayısıyla girişimci kavramlarının bugünkü halini almasına katkıda bulunduğu görülmektedir (İyicil, 2006).

4.4 Girişimci ve Girişimci Adaylarının Özellikleri ve Temel Becerileri

4.4.1. Girişimci ve Girişimci Adaylarının Özellikleri

Birçok çalışmada, girişimcilerin ve girişimci adaylarının özellikleri bazı temel başlıklar dışında farklı açılardan değerlendirilmiştir. Başarılı bir iş adamı veya iş kadını profili diye bir şey yoktur. Ancak başarı şansının yüksek olabilmesi için aşağıdaki kişisel niteliklerden önemli bir bölümüne sahip olması gerekmektedir.

- **Risk Alabilen:** Girişimci ve girişimci adayları tam olarak sonucunu bilmeden hesaplı ve akıllıca risk altına girebilen kişilerdir. Risk alabilmek yaratıcılık ve yenilikçi olmakla ilişkilidir ve düşünceleri gerçekleştirebilmek için gereklidir. Aynı zamanda risk alabilmek özgüvenle ilişkilidir. Bir girişimcinin kendi yeteneğine olan güveni ne kadar çoksa, o kadar verdiği kararların sonuçlarına güvenir asla gereksiz riskler altına girmez. Duygularının denetimine sahip olarak yalnızca kazançların içerilen riske eşit ya da daha çok olduğu koşullarda riski kabullenir (Tan ve Pazarcık, 1984).

- **Yenilikçi ve Fırsatları Sezebilen:** Bilinmeyen yepyeni bir ürün veya hizmeti getirmek şartıyla farklılık yaratarak veya mevcut bir iş fikrinin potansiyelini değerlendirerek fayda sağlamak girişimcinin en önemli özelliklerindendir. Girişimci ortamı çok iyi gözleyerek, onları sezgileri ile yorumlayıp uzun vadede ihtiyaç olacağını düşündüğü veya yaratıcı bir şekilde hayal ettiği ürün veya hizmetleri üretmek için kaynakları bir araya getirendir.

- **Lider:** Herkesin öğrenebileceği somut temellere dayanan, kurumları ve insan gruplarını kar getirebilecek ya da hedefe götürecek biçimde yönlendirmeye yardımcı olan bir beceridir. Liderlik girişimcilerin olması gereken özelliklerinden birisidir.

Walter. (1997)'e göre Liderler;

- Takım ruhuna uyum ve birlik olmaya özendirirler.
- Enerji, tutku ve şevk sergilerler.
- Geleceğe ümit ve iyimserlikle bakarak bütün aksiliklere karşı azimle devam ederler.
- Uzun dönemli bir bakış açısına sahip olarak hedefleri ve standartları belirlerler.
- Kendilerine ve çalışanlarına güvenleri sonsuzdur.
- Çalışanların moral ve motivasyonunu yüksek tutarlar.
- Yetki ve sorumluluk dağıtır inisiyatifi destekler (Tan ve Pazarcık. 1984).

• **Planlı Çalışan Araştırmacı Ruhuna Sahip:** Girişimci adayı iş fikri ile ilgili olarak gerekli olan tüm araştırmaları yapıp hazır olduktan sonra iş kurma sürecine başlamalıdır.

Bu süreçte yapılması gerekenler;

- İş Fikrinin Potansiyelinin Değerlendirilmesi.
- Yapılabilirlik Raporunun Hazırlanması.
- İş Planının Hazırlanması.
- Pazarlama Planının Hazırlanması.

• **İletişim Kurma Becerisine Sahip Olan:** Girişimcilerin başarısına katkı sağlayan önemli özelliklerinden biri de kişisel ilişkilerdir. Bir girişimciyi başarılı veya başarısız yapan en önemli nedenlerden biri halkla ilişkiler ve insan ilişkileridir. Girişimci, maksimum fayda ve işbirliğinin sürekliliğini sağlamak istiyorsa müşterileriyle iyi iletişim kurabilmeli ve ürettikleriyle onların güvenini kazanmalıdır. Girişimci aynı zamanda kendi çalışanlarıyla da iyi iletişim kurabilmelidir. Çalışanlarının motivasyonunu yüksek tutması iş verimliliğini yüksek seviyelere çıkarabilir (Kenan ve ark.. 2009).

4.4.2. Girişimci Adaylarının Temel Becerileri

Girişimci adayının sahip olduğu iş fikrinde geçen mal veya hizmetleri üretmek için gerekli kişisel özelliklerden ayrı olarak, kendi işini yönetmek için ihtiyaç duyacağı bazı temel beceriler vardır. Girişimci adayı girişimi sırasında bu alanların bir veya daha fazlasının noksan olması halinde, bazı durumlarda özel danışman kişi ve kuruluşlardan yardım alabilir. Ancak her beceri için en azından bir temel kavrayışa sahip olması gerekir (Anonim, 2000). Bu temel beceriler ise şunlardır:

• **Pazarlama ve Satış:** Girişimcinin ürettiği mal veya hizmeti hedef kitleye ulaştırarak fayda sağlamanın en temel kaynağıdır.

Anonim. (2000)'ya göre Pazarlamada şu unsurlar vardır:

- Doğru mal veya hizmeti planlamak,
- Mal veya hizmet için maliyetleri hesaplayıp kar tahmini yaparak bir fiyat tespiti yapmak,
- Satış işlemlerinin nerede ve nasıl olacağına karar vermek,
- Müşterilere mal veya hizmeti tanıtmak.

Satış sürecinde ise şu unsurlar vardır:

- Potansiyel müşteri ağını belirlemek,
- Mal veya hizmetinizi müşteriye iyi bir sunuş tekniğiyle tanıtmak,
- Bir satış işlemi sonuçlandırmak,
- Mal veya hizmeti teslim veya ifa etmek,
- Mal veya hizmetin bedelini tahsil etmek,
- Satış sonrası gerekli hizmeti eksiksiz sağlamak.

• **Yönetim:** Temel olarak işletme içinde meydana gelen tüm işleri oldurmak ve oluşumları kontrol etmektir. İş hayatında yönetim şu faaliyetleri kapsar:

- Belli bir işi hayata geçirmek için gerekli kaynakların tespitini yapmak,
- Bu kaynakları toparlayıp etkin bir şekilde kullanmak,
- Kaynakların nasıl kullanıldığını izlemek,
- Bunların daha verimli bir şekilde kullanılma imkânlarını araştırmak; Örneğin fire oranını azaltmak veya üretimi arttırmak gibi,
- Zamanı en iyi şekilde kullanarak sistemli izlenebilecek bir yapı kurabilmek; Örneğin hammaddenin girişinden ürün çıkışına kadar olan tüm süreçleri izleyebileceği bir bilgisayar yazılımı.

• **İletişim:** Devamlı olarak İş hayatında farklı insanlarla iletişim içinde olmak gerekir. Bunlar; çalışanlar, müşteriler, tedarikçiler, bankalar, kamu kurumları, muhasebeciler, rakipler vs. olabilir. Ayrıca;

- Net bir şekilde konuşma ve yazma becerisine sahip olarak düşünce ve fikirleri toparlamak ve iletilmek istenilen mesajın ne olacağına karar vermek,
- Mesajı iletmede en iyi iletişim aracının ne olacağına karar vermek. Örneğin, müşteriye televizyon reklamı, kamu kurumuna resmi yazı, tedarikçilerle telefon faks vs. gibi görüşmeler,

- Mesajın alındığı ve anlaşıldığını kontrol etmektir.

• **Karar Verme:** Tüm bu becerilerin temelinde karar verme becerisi yatmaktadır. Girişimcinin veya girişimci adayının işi veya iş fikri ile ilgili olarak ani karar verme durumları söz konusu olduğunda hızlı düşünerek çabuk karar verebilme becerisine sahip olması gerekmektedir.

Karar verirken kullanılan alt becerileri ise şunlardır:

- Bilgiyi yerinde ve doğru kullanma,
- Olasılıkları doğru değerlendirip tahminde bulunma,
- Kararların yararlı ve yararsız yönlerini değerlendirme,
- Değişik seçeneklerin sonuçlarını göz ardı etmeme,
- Zamanı iyi kullanmaktır.

4.5. Kadın Girişimciliğin Tanımı ve Önemi

1970'lerden sonra dünyada ve ülkemizde kadınların büyük bir atılım içinde oldukları gözlemlenmiştir. Bu durum iş hayatında kadınların ağırlıklarının gittikçe arttığını göstermektedir. Fakat kadınların iş hayatında deneyim kazanma, yüksek mevkilere gelebileceklerini kanıtlama çabaları 1980'li yıllara rastlamakta olup, 1990'lı yıllardan itibaren de kadınları daha yüksek mevkilerde ve erkek egemenliğinin hakim olduğu sektörlerde başarıyı vaat eden pozisyonlarda görmek mümkün olmuştur (Liman, 1993). 1980'lerden sonra gelişmiş ülkelerde kadın girişimci olarak geniş ve büyüyen bir rol oynamaktadır. Az gelişmiş ülkelerde ise daha az kadın girişimci olarak iş hayatının içerisinde yer almaktadır. İlk kadın hareketleri Amerika Birleşik Devletlerinde ekonomik güç kaynağı olan köleliğin kaldırılması mücadelesine bağlı olarak ortaya çıkmıştır. 1980'lerden sonra da Avrupa ülkelerinde ortaya çıktığı bilinmektedir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Fransa kadınların haklarını kazanmak için yoğun mücadeleler veren ülkeler olmuştur (Aklar, 1993).

Kadın bütün bir çağ süresince erkeğin yanında aile hayatına ve ekonomiye katkıda bulunmasına rağmen bir gelir karşılığında iş gücüne katılımı sanayi devrimiyle başlamıştır. Bu devrim sonunda kadın tarladan çıkmış ve çalışma hayatıyla tanışmıştır ve özellikle ucuz işgücü olması nedeniyle her alanda istihdam edilmeye başlanan kadının üretim aktörü olarak önemi gün geçtikçe artmıştır (Demiralay ve Kaya, 2009).

Genel olarak son dönemlere bakıldığında kadınlar eskiye oranla iş yaşamına atılma konusunda bağımsız ve özgüven sahibi olmuş, iş yaşamında daha fazla yer edinmeye başlamıştır. Bu anlamda kendilerine henüz yeterli olmasa da yönetici ve ortaklık pozisyonlarında yer bulmaya başlamışlardır (Gürol, 2000).

Kadın girişimci kavramına, girişimci kavramında olduğu gibi farklı yazarlar farklı anlamlar yüklemektedir. Kadın girişimciler ile ilgili tanımlara göre kadın girişimci;

- Evinde veya ev dışı bir mekânda, kendi adına kurduğu bir veya birkaç işyeri olan ve istihdam ettiği diğer kişilerle çalışan veya işin sahibi olması sıfatıyla ortaklık kuran,
- Herhangi bir mal veya servisin üretilmesiyle ilgili faaliyetleri yürüten bu mal veya servisin dağıtım, pazarlama ve satışını yapan/yaptıran,
- İş sürecinin örgütlenmesi, mal ve hizmet üretiminin planlaması, iş yerinin işletilmesi, kapatılması veya işin geliştirilmesi konusunda kendisi karar veren,
- İşinden elde ettiği kazancın yatırım ve kullanım alanları üzerinde söz sahibi olan kadındır (Yıldız. 1993).

Girişimciliğin üretim faktörlerini cesaretle bir araya getirme, kar veya zararı göze alma anlamına geliyor olmasından dolayı kendi mesleğini icra eden kadınlar (doktor, avukat, eczacı gibi) girişimci olarak kabul edilmemektedir (Çelik ve Özdevecioğlu, 2001). Kadınların ekonomik yaşam içinde daha etkin ve etkili rol almalarının ülkemizin kalkınması ve gerçek anlamda çağdaşlaşması açısından önemi büyüktür. Son yıllarda kadınların artan girişimcilik talebi ve ekonomik kalkınmaya olan katkısından dolayı her geçen gün kadın girişimciliğinin önemi daha fazla artmaktadır (Liman, 1993).

4.5.1 Kadın Girişimcilerin Özellikleri

Kutanis ve Hancı (2004)'ın girişimci kadınların profilleri ile ilgili yapmış oldukları araştırmada, girişimci kadınlar; kendilerine güvenen, güçlü önsezelere sahip, sabırlı ve dayanıklı olan, riski üstlenebilen, ikna kabiliyeti kuvvetli ve inisiyatif kullanan bireyler oldukları kanısına varmıştır. Aynı araştırmada girişimci kadın olmanın, kadına çalışma yaşamında diğer çalışma biçimlerine kıyasla daha fazla bağımsızlık hakkı tanıdığı, kadının işine yönelik kısa ve uzun vadeli planlar yapma. Kaynakları verimli kullanma, işinde edindiği deneyimleri verimli kanallara aktarma gibi önemli kazanımlar sağladığını

belirlenmişlerdir. Kadınların girişimci olma ve başarı elde edebilme hususunda fayda sağlayan en belirgin özellikleri dört madde halinde inceleyebiliriz:

Özgüven; Özgüven; insanların kendi benliklerine özgü iyi duygular geliştirmeleri sonucu iyi hissetmeleri demektir. Özgüven duygusu kadın girişimcilerin iş hayatında başarılı olabilmelerinin altında yatan en önemli faktörler arasında yer almaktadır. Ancak kendisiyle barışık olan kadın, güçlü rakipleri arasından sıyrılacak ve başarılı olacaktır. Bu yüzden girişimcilikte ‘özgüven’ başarının anahtarıdır (İraz, 2005).

Motivasyon; bireyin sahip olduğu kaynakları bir amaç doğrultusunda harekete geçiren enerji olarak tanımlanabilir. Günümüzde sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın önemli aktörleri arasında yer alan girişimcilerin başarılı olmasında motivasyonun katkısı yadsınamaz. Kadın girişimcilerin sahip oldukları bu misyonu gerçekleştirebilmeleri; sürdürülebilir bir yenilikçiliğe sahip olmalarını zorunlu kılmaktadır. Sürdürülebilir yenilikçiliğin gerçekleştirilebilmesi için yaratıcılık temel bir dinamik olarak değerlendirilmeli ve önündeki engellerin kaldırılmalıdır (İraz, 2005).

Risk Alabilme: Risk; belirli bir zaman aralığında, hedeflenen bir sonuca ulaşamama, kayba ya da zarara uğrama olasılığıdır. Risk genellikle tam ve net olarak bilinemez ya da öngörülemez (belirsizlik), zamana bağlı olarak değişir. Sonuç üzerinde olumsuz etkileri vardır. Risk alma isteği başarılı girişimcilerin taşıması gereken en temel faktörlerden biridir. Günümüzde insanların girişimci olabilmelerinin temel koşulu, risk alabilmeleri ve bu riski taşıyabilecek donanımına sahip olmalarıdır. Başarılı girişimci, uygun görülen ve kabul edilebilen riskleri göze alan kişidir (Tekin, 2004).

Duygusal Zekâ: Genel anlamda duygusal zekâ tanımı; kendisinin ve başkasının hissettiklerini gözleyip düzenleyebilmek, hisleri düşünce ve eyleme yol gösterecek şekilde kullanmak olarak tanımlanabilir. Başarılı bir girişimci duygusal zekâsını kullanabilen, duygularını iş hayatına karıştırmayan kişidir. Başkalarının duygularına yalnız insanın kendi duyguları üzerinden köprü kurması mümkün olabilmelidir. Ancak bu şekilde aynı tip düşünüş tarzı, birbirine uygun görüşler, benzer zevkler ya da birbirine yakın zekâ seviyelerinin ötesinde de bir ilişki kurmak mümkün olabilir (Sartorius, 2008).

4.6. Kadın Girişimci Tipleri

4.6.1. Geleneksel Kadın Girişimci Tipi: Diğer bir ifadeyle klasik kadın olarak da tanımlanabilir. Bu tip kadın girişimcilerin yüksek düzeyde girişimcilik idealleri bulunmaktadır. Cinsiyet rollerine uygun davranan bu girişimcilerde aile rolü de esastır. Ana motivasyonu para kazanma olan geleneksel kadın girişimciler aile rolleriyle işlerini dengede tutmaktadırlar. Geleneksel girişimci tipinde olan kadın girişimciler, çoğunlukla konukevi, Sekreterlik, bakım ajansı, restoran, yemek fabrikası ve kuaför salonuna sahip oldukları söylenebilir (Kutanis ve Hancı, 2004).

4.6.2. Aileci (Evcil) Kadın Girişimci Tipi: Aileci kadın girişimciler, aile içindeki kadınlık rolüne sıkı sıkıya bağlıdırlar. Ailesi önce geldiğinden girişimcilik idealleri geleneksel tipe göre daha düşüktür. Ailelerinin uygun gördüğü ve ailelerine uyan girişimcilik alanlarında faaliyetlerini sürdüren bu tip kadınları girişimciliğe yönlendiren temel güdü kendini geliştirme arzusu ve ailesine destek olmaktır. Bundan dolayı hayatının merkezinde ilk öce ailesi bulunmaktadır (Top, 2006).

4.6.3 Yenilikçi Kadın Girişimci Tipi: Girişimcilik ideallerini geleneksel cinsiyet rollerinin çok daha üstünde tutan ve işletmesinin büyümesini öncelikli hedefleri arasına koyan kadın girişimcilerdir. Genellikle yüksek eğitim görmüş, ekonomik olarak bağımsızlıklarına düşkün ve teknolojiyi çok iyi kullanma becerisine sahiptirler. (Kutanis ve Hancı, 2004).

4.6.4. Köklü (Feminist) Kadın Girişimci Tipi: Bu tipe giren kadın girişimciler erkeklerle her alanda eşit olduklarını düşünürler. Bu nedenle her alanda olduğu gibi girişimcilikte de erkeklerle aynı yerde olmaları gerektiğini düşünmektedirler. Evli iseler işler eşler arasında birlikte, eşit ve işbirliği içinde yürütülmektedir. Feminist kadın girişimciler hem girişimci ideallere hem de geleneksel kadın rollerine çok az bağlılık göstermektedirler (Top, 2006).

4.7. Kadın Girişimciliği Etkileyen Faktörler

4.7.1. Girişimciliği Olumlu Yönde Etkileyen Faktörler

Kadınların girişimci olma nedenleri ülkelere ve kültüre bağlı olarak farklılık göstermektedir. Çünkü girişimcilik ruhunun oluşmasında toplumun kültür yapısının önemli bir etkisi vardır. Birey daima içinde yaşadığı toplumun kültürel değerlerini taşımaktadır. Örneğin ABD’de, kadın girişimcilerin iş kurma nedenleri arasında, bağımsızlık, kararları kontrol edebilme isteği gibi nedenler yer alırken, Türkiye’de ise girişimci ruhunun oluşmasının başlıca nedenleri arasındadır. Kadınların aile ihtiyaçlarını karşılama, sosyal ilişkilere girme, kendini gerçekleştirme istekleri, kişisel özgürlükler, kendi işinin patronu olmak gibi nedenler yer almaktadır (Aslan ve Atabey, 2009). Bir toplumdaki ekonomik gelişmişlik düzeyi de girişimcilik ruhu ile yakından ilgilidir. Gelişmiş ülkelerde kadınları girişimciliğe yönlendiren faktörler olumlu yönde iken gelişmekte olan ülkelere ise kadınları girişimcilikten uzaklaştıran olumsuz faktörlerin olduğu belirlenmiştir (Durak, 2011). Kadınları girişimciliğe kendi işlerini kurmaya yönlendiren unsurlar tek başına bir faktöre bağlı olmayıp birbirini etkileyen faktörler dizinine bağlıdır. Örneğin, başarı, bağımsızlık gibi psikolojik faktörler, ekonomik gereklilik, maddi bağımsızlık için bir yol gibi görünen ekonomik faktörler, buna ek olarak kariyerindeki hayal kırıklığı, içinde bulunulan çalışma koşullarından memnuniyetsizlik veya esnek çalışma modeli oluşturmak gibi birçok faktör sayılabilir (Smile, 2008). Dünyada kadınları girişimciliğe yönlendiren en önemli faktörlerden biri gelir elde etme isteğidir. Tüm ülkelere kadınlar erkeklere kıyasla ekonomik yönden dezavantajlı gruptur. Bu durum kadınların kendini gerçekleştirme, kendi işini kurma isteğini arttırmaktadır. Çoğu ülkede kadınların başarı ve yeteneklerine gösterilen saygı az olduğundan kendi hayallerini gerçekleştirme arzusu çok güçlüdür ve kendi öz saygılarını oluşturmak için girişimciliği bir fırsat olarak görmektedirler. Yüksek başarı elde etme ihtiyacı da girişimciliği cazip kılan önemli faktörlerdendir. Ülkelerin kültürel yapısına bağlı olarak kadının başarı elde edebileceğine inancın düşük olması kadına daha fazla hırs kazandırmakta ve daha başarılı bir girişimci olma konusunda cesaretlendirmektedir.

Devletten alınan destekler, yakın çevrede var olan başarıya ulaşmış rol modeller ailenin vermiş olduğu güven kadınları girişimciliğe çeken faktörler arasındadır. Ayrıca toplumun önde gelen bir bireyi olmak girişimciliği çekici bir olasılık ya da meslek seçimi yapabilir (Özdemir, 2010).

Kadınları girişimci olmaya iten başlıca motivasyon faktörleri şu şekilde sıralanabilir (Tekin, 2005):

- ✓ Ekonomik özgürlük kazanmak,
- ✓ Bir iş fikrini veya hayallerini gerçekleştirmek,
- ✓ Başkasının emri altında olmadan bağımsız çalışmak,
- ✓ Kendini gerçekleştirme,
- ✓ Sosyal statü kazanmak,
- ✓ Aileye ek gelir sağlamak,
- ✓ Para, statü/prestij, güç sahibi olma isteği,
- ✓ Üretken olma isteği,
- ✓ Erkek istihdamına öncelik verilmesi diğer bir ifadeyle kişisel önyargı.

Son yıllarda kadınların sahip oldukları yetenek ve becerileri daha fazla kullanabilme ve bağımsız olma istekleri ücret ve maaşla çalışmak yerine büyük ölçüde kişisel birikimlerini kullanarak kendi işlerini kurmayı tercih ettiklerini göstermektedir. Bu durumda girişimcilik, istihdam tikanıklıklarını giderecek, kadınların iş piyasasına katılmalarını sağlayacaktır. Ancak kadın girişimcilerin karşılaştığı veya karşılaşmaktan korktukları sorunlar tüm bu olumlu etkenlerin önüne geçmektedir (İyicil, 2006).

4.7.2. Girişimciliği Olumsuz Yönde Etkileyen Faktörler

Kadınların girişimciliğe sıcak bakmamasında birçok faktör etkili olmaktadır. Bunların başında, stresli iş ortamı, iş tatminsizliği, işle ilgili hayal kırıklıkları gibi nedenler bulunmaktadır (Orhan ve Scott, 2001). Cinsiyetler arası kıyas yapıldığı zaman kadınların, erkeklere oranla kendi işlerini kurmalarının daha güç olduğu görülmektedir. Finansal kazanç sağlama zorunluluğu olan erkekler, kolaylıkla girişimci olabilirken, yeterince eğitimi, bilgisi, güveni, deneyimi veya sermayesi olmayan kadının girişimci olmasının zor olduğu görülmektedir.

Kadınların girişimcilik konusunda yaşadığı veya yaşayabileceği sorunlar sadece işletmenin kurulması aşamasında değil, işletmenin devamlılığını sürdürmesi sürecinde de ortaya çıkabilmektedir. Bu güçlükler de kadını, girişimci olmaktan caydıran nedenler arasındadır. Girişimci olmak, kadın için çalışma hayatında birinin hesabına çalışma ile kıyasla daha fazla özgür davranma ve bağımsızlık olanağı sağlamakla beraber girişimci kadının kendi işi üzerinde planlar yapma ve uygulama gibi avantajlar sağlamaktadır. Buna ilave olarak yapılan bir araştırmada, kadınların başlangıç sermayesi temininde güçlüklerle karşılaştıkları gösterilmektedir. Genellikle kendilerine ait bir mülkleri olmayan kadınlar, bankaya teminat göstermekte zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Kadınlar iş kurmak için gerekli motivasyon ve hırsın yoksun bulunmakta ve işi yalnızca cep harçlığı kazanmak için yaptıkları varsayılmaktadır (İyicil, 2006). Kadınların girişimcilik faaliyetlerinden geri tutan bir diğer sorun ise, iş ve çevresel şartlardan kaynaklanan sorunlar başlığı altında toplanabilir. Bunlar ise; kadın girişimciliği konusunda dünya genelinde, bütüncül bakışın sağlanamaması ve örgütlenememe, kurumsal çeşitlilik ve koordinasyon zorlukları ve politika geliştirme ve uygulama ile ilgili engeller olarak sıralanabilir (Ecevit, 2007).

4.8 Kadın Girişimciliğinde Başarıyı Destekleyen Faktörler

Dünyadaki değişimin hızına uyum sağlamak ve toplumun refah seviyesini arttırmak, potansiyel bir güce sahip olan kadın girişimciyi desteklemekle ve onu üretici hale getirmekle doğrudan ilgilidir. Potansiyel kadın girişimcilere fırsat ve kaynak oluşturulması, kadınlarda girişimcilik ruhunun geliştirilmeye çalışılması, onlar için uygun ortamların hazırlanması, hükümetlerin pozitif ayrımcılık politikaları, çeşitli kurum ve kuruluşların kadınlara özel maddi ve manevi destek sunmaları, kadın girişimciliğini desteklemek adına verilmiş önemli kararlardır. Kadınlar tarih boyunca hemen hemen her dönemde içinde yaşadıkları toplumun özelliklerine göre değişen şartlarda ekonomik faaliyetlere uyum sağlayabilmişlerdir. Özellikle sanayileşme ile bu sürecin hızlandığı söylenebilir (Ayaz, 2006). Türkiye’de kadının ekonomiye katılımını arttırmak için birçok teşvik politikası geliştirilmiştir. Örneğin; yasal düzenlemeler, destek programları, hibe veya kredi fırsatları, girişimciliği özendirici proje ve etkinlikler, çeşitli faktörler aracılığı ile gerçekleştirilmektedir (Soysal, 2010).

4.9. Kadın Girişimcilere Destek Veren Kuruluşlar

Türkiye’de kadın girişimciliğinin desteklenmesine yönelik çalışmalar yeni olmakla birlikte bu konuda faaliyette bulunan, kadın girişimciliğini destekleyen çeşitli kurum ve kuruluşlar bulunmaktadır. Bunlar;

- ✓ Türkiye İş Kurumu (İŞKUR),
- ✓ KOSGEB İş Geliştirme Merkezi,
- ✓ Bankalar (Vakıfbank. Ziraat Bankası. Halk Bankası),
- ✓ Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB),
- ✓ Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK),
- ✓ Kadın Girişimciler Derneği(KAGİDER),
- ✓ Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM),
- ✓ Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM),
- ✓ Kadın Emekğini Değerlendirme Vakfı (KEDV),
- ✓ Çağdaş Kadın ve Gençlik Vakfı (ÇKGV),
- ✓ Kadın Merkezi Vakfı (KAMER) gibi sıralanabilir.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de özellikle son yıllarda kadın girişimciliği konusu gerek siyasi iktidarlar ve gerekse sivil toplum kuruluşları tarafından teşvik edilen ve desteklenen sorunları tespit etme ve çözüm bulma noktasında akademik çalışmalara konu olan özel bir çalışma sahası haline gelmiştir (Ecevit, 2007). Bu amaçla bazı kurum ve kuruluşlar kadın girişimciliğinin geliştirilmesi adına birçok faaliyette bulunmakta, kadınları girişimciliğe teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Türkiye’de kadın girişimcilere destek veren birçok kuruluşun var olmasının yanı sıra sürekli olarak faaliyet gösteren yeterli kurumlar da bulunmamaktadır. Türkiye’de kadın girişimcileri destekleyen önemli kurum ve kuruluşlar ve desteleme faaliyetleri aşağıda kısaca özetlenmiştir.

4.9.1. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

Türkiye İş Kurumu, Özelleştirme Sosyal Destek Programı ve Aktif İşgücü Piyasası Programları gibi çeşitli Avrupa Birliği Programları genel çerçevesinde birçok etkinlik gerçekleştirmiş, istihdam yaratmaya yönelik çeşitli projelere finansman sağlamıştır. Bunların arasında kadın girişimciliğiyle ilgili olanlar da vardır. Girişimcilik eğitim

programları kadınların kendi iş yerlerini kurma, geliştirme konusunda destek sağlamaktadır. Ayrıca ‘Kadın İstihdamın Desteklenmesi Hibe Programı’ bulunmaktadır. İŞKUR bu programın uygulanması ve teknik izlenmesinden sorumludur (İŞKUR, 2017).

4.9.2. Küçük ve Orta Sanayi Geliştirme İdaresi (KOSGEB)

Türkiye’nin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. Girişimcilerin rekabet güçlerini geliştirecek destek ve hizmetler sunarak ekonomik ve sosyal kalkınmadaki paylarını arttırmak amaçlanmıştır. Bu çerçevede hazırlanan Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı (2015-2018) ile girişimciliğin önemi vurgulanmıştır (KOSGEB, 2018).

4.9.3. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile odalar ve borsalar. 15.03.1950 tarihli ve 7457 sayılı Resmi Gazete ‘de yayımlanan 5590 sayılı Kanun ile kurulmuştur. TOBB, odalar ve borsalar arasındaki dayanışmayı sağlamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak, meslek disiplinini ve ahlâkını korumak ve bu kanunda belirtilen hizmetleri yerine getirmek amacıyla kurulan, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek üst kuruluşudur (TOBB, 2017).

4.9.4. Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK)

TKDK AB ve uluslararası kuruluşlardan sağlanan kaynakların Türkiye’de kırsal kalkınma programlarının uygulanmasına yönelik faaliyetlerde kullanılmasını sağlamak olan. 5648 sayılı “Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun” ile kurulan. 25 Şubat 2008 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilen. Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Fonları ile desteklenecek Tarım ve

Kırsal Kalkınma Programını (IPARD) uygulayacak olan kurumdur. Uygulanan desteklemelerin bir bölümünün kırsal kadınların girişimlerine yönelik olduğu söylenebilir.

4.9.5 Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)

KAGİDER. Türkiye Kadın Girişimciler Derneği. Eylül 2002'de 38 kadın girişimci tarafından ülke çapında faaliyet gösteren ve kar amacı gütmeyen bir sivil toplum örgütü olarak İstanbul'da kurulmuştur. KAGİDER bugün farklı sektörlerde aktif olarak çalışan ve değer üreten 250 kadın girişimci üyesi ile büyümeye ve güçlenmeye devam etmektedir. 2002 yılından bu yana KAGİDER girişimcilik eğitimleri ile kadın güçlenmesine hizmet etmiş, kadınların sosyal ve ekonomik alanda etkinliğinin artmasını sağlamıştır. (KAGİDER, 2018).

4.9.6. Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)

. Kurumun amacı; Kadına karşı ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını ve toplumsal statüsünü korumak ve geliştirmek. kadının toplumsal hayatın tüm alanlarında etkin hâle gelmesine yönelik ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi çalışmalarını koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmektir. Bu kapsamda, 2007 yılından bu yana Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadelede, ilgili kurum ve kuruluşların sorumluluklarını belirleyen Eylem Planları tüm tarafların katkı ve katılımlarıyla hazırlanmış ve uygulanmaktadır (ASPB, 2017).

4.9.7. Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM)

ÇATOM'lar, GAP İdaresi tarafından 1992-94 yılları arasında yapılmış olan beş temel araştırmanın bulgularına dayalı olarak hazırlanmış olan Sosyal Eylem Planı ile bu araştırmalardan biri olan "GAP Bölgesi'nde Kadının Statüsü ve Kalkınma Sürecine Entegrasyonu Araştırması" bulgularına dayalı olarak hazırlanan Eylem Planından hareketle ortaya çıkmıştır. ÇATOM'larda amaç; kadınların sorunlarının farkına

varmalarına. tanımlamalarına ve çözümünü için inisiyatif kullanabilmelerine fırsat yaratmak; kadınların kamusal alana daha fazla katılımlarını ve kamusal hizmetlerden daha fazla yararlanmalarını sağlamak; kadın istihdamını ve kadın girişimciliğini artırmak; kadını güçlendirerek fırsat eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunmak ve cinsiyet dengeli kalkınma sürecini başlatmaktır (ÇOTAM, 2015).

4.9.8. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV)

Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV), yaşamlarını ve içinde yaşadıkları toplumu değiştirmeleri, yoksulluk ve eşitsizliğin var olmadığı güçlü bir toplum oluşturmaları amacıyla kadınları güçlendirmek amacıyla 1986 yılında kurulmuş bir sivil toplum kuruluşudur. KEDV yereldeki kadınların örgütlenmeleri, katılımcı liderlik becerilerini güçlendirmeleri ve toplum odaklı kalkınmada dönüştürücü rol oynamaları için yereldeki kadınlarla birlikte ve onlar için çalışır. Bu amaçla tabandaki kadınların yoksulluğa karşı ortak ihtiyaçları etrafında örgütlenmeleri, kalkınmada ve güçlü toplumlar oluşturulmasında kadınların öncülüğünün teşvik edilmesi, afet ve göç yönetiminde kadınların rolünün güçlendirilmesi alanlarında programlar yürütmektedir. (KEDV, 2019).

4.9.9. Kadın Merkezi Vakfı (KAMER)

KAMER. 1997 yılında kurulmuş bir sivil toplum örgütüdür. Diyarbakır'da kadınlara destek olmak amacıyla açılmışken şimdi neredeyse bütün Güneydoğu'da kadınlara destek olmaya çalışan bir sivil toplum örgütü haline gelmiştir. Vakıf kadın girişimcilerin grup çalışmalarına katılarak ya da Acil Destek Hattı servislerinden destek alarak geleneksel statülerini fark edip sorgulamasını, değişim için çaba harcamasını böylece üreterek, çalışarak güçlenmelerine katkı sağlamayı hedeflenmektedir (KAMER, 2019).

4.10. Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Birey veya toplumun düşünce ve davranış özellikleri ile sosyo-ekonomik özellikleri arasında önemli ilişkiler söz konusudur. İnsanların düşünce, davranış ve hayat tarzlarının

oluşmasında dil, din, tarih, ekonomik ve sosyal özelliklerin büyük etkisi vardır. Bütün bu özellikler toplumda ve bireylerde girişimcilik kültürünün oluşumunu da etkiler. Ancak bu özellikler toplumlarda farklılık gösterdiği gibi bireyler arasında da farklılıklar gösterir (Hofmann, 2006). Sosyo-ekonomik özellikler açısından dünya üzerindeki ülkeler veya bölgeler arasında veya bir ülke içerisindeki alt bölgeler arasında farklılıklar bulunabilir. Hatta kır ve şehirlerde bu özelliklerin farklılığından da söz edebiliriz. Üstelik bir toplumun sahip olduğu sosyo-ekonomik özellikler statik değil tam aksine dinamik bir yapı gösterir. Yani zaman içerisinde toplumun ve bireylerin sosyo-ekonomik özelliklerinde değişim meydana gelir. Bu değişim insanların tutum, davranış, inanç, düşünce ve yaşam şeklinde kendisini gösterir. Bu değişimde etkileşim halinde bulunan diğer kültürlerin etkisi vardır. Diğer bir ifade ile bir toplumun sahip olmuş olduğu değerler çevredeki kültürlerden etkilendiği gibi tersine bu kültürleri de etkileyebilir (Sandal, 2008). Bu nedenle bireylerin girişimcilik eğilimleri ile sosyo-ekonomik özellikleri arasındaki ilişkileri anlayabilmek için bu yapıların incelenmesinde yarar vardır.

4.10.1. Kadın Girişimcilerin Yaşları

Girişimcilerin yaş gruplarına göre dağılımı ankete katılan 60 girişimci üzerinden değerlendirilerek Çizelge 4.3'te sunulmuştur. Buna göre girişimcilerin en genci 21 en yaşlısı 65 yaşında olup ve ortalama yaşları ise 34.82 olarak saptanmıştır. Girişimcilerin %35'i 30 yaşından küçük, %41.6'sı 31-40 yaş aralığında ve %23.4'ü ise 40 yaşından daha büyüktür. Konya ilinde yapılan bir çalışmada araştırmaya katılan kadınların %26.99'unu 15-49 yaş grubundaki aktif nüfus oluşturmaktadır (Tatar, 2018). Hatay ilinde yapılan bir başka çalışmada ise kadınların yaş %43.54'ünün ile 26-40 yaş aralığında olduğu gözlemlenmiştir (Karaömer, 2014). Girişimcilik için standart bir yaş ortalaması olmamakla birlikte orta yaşlı ve daha genç girişimcilerin tarımsal faaliyetlerde bulunma isteklerinin daha yoğun olduğu söylenebilir. Kadın girişimciler daha çok genç ve orta yaş grubunda olup bu durum onların başarısı açısından olumlu karşılanabilir.

Çizelge 4.3. Kadın girişimcilerin yaş gruplarına göre dağılımı

Yaş Grupları (Yıl)	Sayı	Oran(%)
21-30	21	35.0
31-40	25	41.6
41+	14	23.4
Toplam	60	100.0

4.10.2. Kadın Girişimcilerin Eğitim durumları

Ankete katılan girişimcilerin eğitim durumları Çizelge 4.4’te sunulmuştur. Ankete katılan 60 kadın girişimciden okuryazar olmayan kimse yoktur. İlköğretim mezunu girişimci adaylarının sayısının %63.3 ile en fazla ve üniversite mezunu adayların %10 ile en az sayıda olduğu görülmektedir. Girişimcilik eğilimini doğrudan eğitimle bağdaştırmak yanlış olabilir. Çünkü eğitim düzeyi arttıkça girişimci adaylarının farklı sektörlere yöneldiği buna karşılık eğitim seviyesi daha düşük girişimcilerin gerek eşine yardım etme gerekse bağımsız yaşama arzusundan dolayı kendi işlerini kurmaya ve tarımsal faaliyetlere daha çok yöneldiği söylenebilir. Nitekim Mersin ilinde yapılan bir çalışmada kadın girişimcilerin %53’ünün lise mezunu olduğu belirlenmiştir (Çakıcı, 2004).

Konya ilinde yapılan bir başka çalışmada ise kadın girişimcilerin %55.5’inin ilkokul mezunu olduğu saptanmıştır (Tatar, 2018). Hatay ilinde girişimciler arasında yapılan bir çalışmada ise kadınların %53.22’sinin ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir (Karaömer, 2014).

Çizelge 4.4. Kadın girişimcilerin eğitim durumu

Gelir grupları (%)	İlköğretim	Lise	Y. Öğrenim	Toplam
1001-2500	7	5	1	13
2501-3500	11	6	1	18
3501-+	20	5	4	29
Toplam	38	16	6	60
Oran (%)	63.3	26.7	10.0	100.0

4.10.3. Kadın Girişimcilerin Medeni Durumu

Ankete katılan girişimcilerin medeni durumuna bakıldığında büyük çoğunluğun evli kişilerden oluştuğu Çizelge 4.5'te görülmektedir. Buradan anlaşıldığı üzere kadın girişimcilerin ekonomik bağımsızlığa sahip isteği duymasından dolayı evli kişilerden oluştuğu söylenebilir. Aylık gelir grupları incelendiğinde gelir düzeyi arttıkça evli girişimci sayısının arttığı gözlemlenmektedir. Hatay ilinde yapılan bir çalışmada ankete katılan 62 kadın girişimciden 57'sinin evli olduğu belirlenmiştir (Karaömer, 2014).

Çizelge 4.5. Kadın girişimcilerin medeni durumu

Gelir grupları (%)	Medeni durum	
	Bekâr	Evli
1001-2500	2	11
2501-3500	2	16
3501-+	3	26
Toplam	7	53
Oran (%)	11.7	88.3

4.10.4. Kadın Girişimcilerin Çocuk Sayısı

Kadın girişimcilerin çocuk sayıları çizelge 4.6'da verilmiştir. Girişimcilerin çocuk sayıları 1 ile 3 arasında yoğunlaşmıştır. Çocuk sayısı 4-6 arasında olan girişimcilerin sayısı 11 iken 7 ve daha çok çocuklu olma durumu sadece 2 kişi ile sınırlı kalmıştır. Gelir düzeyleri ile çocuk sayıları karşılaştırıldığında gelir düzeyinin artışının veya azalmasının çocuk sayısı üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Çizelge 4.6. Kadın girişimcilerin çocuk sayısı

Gelir grupları (%)	Çocuk sayısı			
	0	1-3	4-6	7+
1001-2500	2	10	1	0
2501-3500	1	16	1	0
3501-+	3	15	9	2
Toplam	6	41	11	2
Oran (%)	10.0	68.3	18.3	3.4

4.10.5. Kadın Girişimcilerin Toplam Aile Üye Sayısı

Ankete katılan girişimcilerin aile üye sayılarına bakıldığında genellikle üye sayısı 5-7 kişi sayısı arasında yoğunlaşmıştır. Çizelge 4.7’den anlaşılabacağı üzere girişimcilerin çoğunlukla çekirdek aile yapısına sahiptir. Gelir seviyesinin toplam aile sayısı üzerinde belirgin bir etkisi olmamakla birlikte toplam aile üye sayısı 5-7 kişi arasında olan ailelerde gelir artıkcça çocuk sayısının da arttığı söylenebilir.

Çizelge 4.7. Kadın girişimcilerin toplam aile üye sayısı

Gelir grupları (%)	Toplam aile üye sayısı		
	2-4	5-7	8+
1001-2500	5	8	0
2501-3500	9	8	1
3501-+	8	16	5
Toplam	22	32	6
Oran (%)	36.7	53.3	10.0

4.10.6. Kadın Girişimcilerin Toplam Aile Geliri İçerisinde Tarımsal Üretimin Payı

Kadın girişimcilerin toplam aile gelirinde tarımsal üretimden elde edilen gelirin sahip olduğu pay Çizelge 4.8’de sunulmuştur. Girişimcilerin yaklaşık %35’inin aile gelirleri içerisinde tarımsal üretimin payı %26-50 arasında olduğu görölmektedir. Tarımın aile gelirine katkısı girişimcilerin aile gelir grubu artışına bağılı olarak artmıştır. Tarımsal üretimin payı en fazla 3501 TL üzeri gelir grubunda ve %51-75 Aralığında olduğu görölmektedir.

Çizelge 4.8. Toplam aile geliri içinde tarımsal üretimin payı

Gelir grupları (%)	Üretim payları			
	%0-25	%26-50	%51-75	%76-100
1001-2500	4	6	1	2
2501-3500	3	9	4	2
3501-+	0	6	12	11
Toplam	7	21	17	15
Oran (%)	11.7	35.0	28.3	25.0

4.11. Kadın Girişimcilerin Sahip olduğu İşletmelerle İlgili Bilgileri

4.11.1. İşletme Kurma Yaşları

Kadın girişimcilerin işletmelerini kurdukları yaşlar Çizelge 4.9’da sunulmuştur. Çizelge incelendiğinde girişimci kadınları işletmelerini 31-35 Aralığında iken kurduğu anlaşılmaktadır. Kadın girişimcilerin sadece biri işletmesini 36 yaş ve üzerinde iken kurmuştur. Buna göre kadın girişimcilerin işletmelerini genç ve orta yaş kadın girişimciler tarafından kurulduğu söylenebilir. Bu bulgulara dayanarak genç çiftçileri teşvik edici desteklemelerin artırılması gerektiği tavsiye edilebilir.

Çizelge 4.9. Kadın girişimcilerin işletme kurma yaşları

Gelir grupları (%)	İşletme kurma yaşları			
	20-25	26-30	31-35	36+
1001-2500	6	5	2	0
2501-3500	5	6	7	0
3501-+	7	6	15	1
Toplam	18	17	24	1
Oran (%)	30.0	28.3	40.0	1.7

4.11.2. Tarımsal Girişimde Bulunurken Göz Önünde Bulundurdukları Etmenler

Girişimci kadınların tarımsal faaliyetlerinde bulunurken göz önünde bulundurdukları etmenler Çizelge 4.10’da sunulmuştur. Girişimciler işletmelerini kurarken veya girişimde bulunurken arazi varlığına ve iklime dikkat etmişlerdir. Gerek bitkisel üretim gerekse hayvansal üretim için devletten alınan maddi destekler arazi varlığının önemini arttırdığı söylenebilir.

Çizelge 4.10. Kadınların tarımsal girişimde bulunurken göz önünde bulundurdıkları etmenler

Gelir grupları (%)	Etmenler					
	Arazi varlığı	İklim	Su kaynakları	Hammadde	İşgücü	Diğer
1001-2500	13	2	1	0	0	3
2501-3500	17	3	0	1	0	0
3501-+	28	4	3	1	2	0
Toplam	58	9	4	2	2	3
Oran (%)	74.3	11.5	5.2	2.6	2.6	3.8

4.11.3. Kadın Girişimcilerin İşletme Faaliyet Alanı

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin tarımsal faaliyet alanlarının dağılımı Çizelge 4.11’de verilmiştir. Bitkisel ve hayvansal üretim faaliyet gösteren girişimcilerin sayıları birbirine yakın olmakla birlikte bitkisel üretim yapan girişimci sayısı daha fazladır. Hayvansal üretim faaliyeti 3501 TL üzeri gelir grubundaki girişimciler arasında daha fazla yapılmaktadır. Girişimcilerin bitkisel üretim faaliyetlerinin ağırlıklı olarak tarla bitkileri yetiştiriciliği, hayvansal üretimde ise süt sığırcılığının yaygın olduğu görülmüştür. Hayvancılık yapan işletmelerin elde ettikleri gelirin bir sonucu olarak üst gelir grubunda yer aldıkları söylenebilir.

Çizelge 4.11. Kadın girişimcilerin işletme faaliyet alanı dağılımı

Gelir grupları (%)	Tarımsal faaliyet alanı	
	Bitkisel üretim	Hayvansal üretim
1001-2500	12	1
2501-3500	11	7
3501-+	9	20
Toplam	32	28
Oran (%)	53.3	46.7

4.11.4. Girişimcilerin Arazi Varlıklarına Göre Gruplandırılması

Girişimcilerin arazi varlıklarına göre küçük, orta ve büyük ölçekli olmak üzere üç işletme tipi olarak gruplandırılmış ve Çizelge 4.12’de sunulmuştur. Gruplandırmada 0-10 da arası arazi varlığı küçük ölçekli, 10-49 da orta ve 50+ da üzeri arazi varlığı büyük ölçekli olarak sınıflandırılmıştır. Arazi varlıkları incelendiğinde baktığımızda küçük

ölçekli işletmelere sahip girişimcilerin payının yüksek olduğu görülmektedir. En az payı büyük ölçekli araziye sahip girişimciler almıştır.

Çizelge 4.12. Kadın girişimcilerin arazi varlıklarına göre gruplandırılması

Gelir grupları (%)	İşletme ölçek tipi		
	Küçük	Orta	Büyük
1001-2500	12	1	0
2501-3500	16	2	0
3501-+	18	10	1
Toplam	46	13	1
Oran (%)	76.7	21.7	1.6

4.11.5. Kadın Girişimcilerin İşletmelerinde Çalışan Kişi Sayıları

Girişimcilerin işletmelerinde çalıştırdıkları kişi sayıları Çizelge 4.13’de sunulmuştur. Çizelge incelendiğinde girişimcilerin işletmelerinde çoğunlukla kendilerinin yalnız başına çalıştığı ya da yanlarında ilave bir kişi daha çalıştırdıkları görülmüştür. Gelir düzeyi arttıkça çalıştırılan kişi sayısında da artış olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.13. Kadın girişimcilerin işletmelerde çalışan kişi sayıları

Gelir grupları (%)	1 kişi	2 kişi	3 kişi	4 kişi
1001-2500	10	3	0	0
2501-3500	8	10	0	0
3501-+	12	15	1	1
Toplam	30	28	1	1

4.11.6. Elde Edilen Gelir Durumu

Girişimci kadınların işletmelerinden elde ettikleri gelir miktarları Çizelge 4.14’de gösterilmiştir. Çizelgeye göre kadın girişimcilerin işletmelerinin büyümesine bağlı olarak elde edilen toplam ve net gelirlerinin arttığı gözlemlenmiştir. İlk gelir grubunda aylık olarak 2313 TL olan net gelir son gelir grubunda 10640 TL’ye kadar yükselmiş ve işletmeler ortalaması 6670 TL olmuştur.

Çizelge 4.14.Kadın girişimcilerin işletmelerinden elde etikleri ortalama geliri (TL)

Gelir grupları (%)	Gelir	Masraf	Yıllık net gelir	Aylık net gelir
1001-2500	27754	13254	14500	2313
2501-3500	165588	57648	107940	3419
3501-+	239975	82753	157222	10640
Ortalama	433317	51218	93220	6670

4.11.7. Girişimcilerin Tarımsal Kredi Kullanımı

Girişimcilerin işletmelerinde kullandıkları tarımsal kredi durumu Çizelge 4.15’te sunulmuştur. Çizelge incelendiğinde girişimciler kredi kullanmayı genellikle tercih etmemiştir (%75). Kredi kullanan kadın girişimciler ise en fazla 10.000-30.000 TL arasında kredi kullanmışlardır.

Çizelge 4.15. Kadın girişimcilerin kredi kullanım durumu

Gelir grupları (%)	Yıllık kredi kullanımı (TL)			
	0	10.000-30.000	31.000-60.000	60.001+
1001-2500	11	0	1	2
2501-3500	15	1	2	0
3501-+	19	5	2	2
Toplam	45	6	5	4
Oran (%)	75.0	10.0	8.0	7.0

4.11.8. Girişimcilerin İşletmelerini Kurarken Yararlandıkları Finansal Kaynaklar

Kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken yararlandıkları finansal kaynaklar Çizelge 4.16’da gösterilmiştir. Çizelge incelendiğinde işletme kurulurken en çok kullanılan finansal kaynaklar banka kredisi ve aileden borç olduğu görülmektedir ve girişimciler genellikle kuruluş sermayesinin %0-25’i kadarını bu kaynaklardan temin etmişlerdir.

Çizelge 4.16. Kadınların işletmelerini kurarken yararlandıkları finansal kaynaklar

Gelir grupları (%)	Kaynaklar															
	Öz sermaye				Banka kredisi				Devlet desteği				Aileden borç			
	%0-25	%26-50	%51-75	%76-100	%0-25	%26-50	%51-75	%76-100	%0-25	%26-50	%51-75	%76-100	%0-25	%26-50	%51-75	%76-100
1001-2500	7	0	1	5	11	2	0	0	7	1	1	4	12	1	0	0
2501-3500	8	0	1	9	17	1	0	0	13	1	1	3	15	0	0	3
3501-+	11	3	2	13	24	3	1	1	26	1	1	1	23	0	0	6
Toplam	26	3	4	27	52	6	1	1	46	3	3	8	50	1	0	9

Çizelge 4.17. Kadın girişimcilerin teşvik ve destek sağlayan kurum ve kuruluşlardan haberdar olma durumu

Gelir grupları (%)	KOSGEB		TKDK		TOBB		BANKA		TÜİK		KOOP.		İŞKUR	
	Sayı (Adet)	Oran (%)	Sayı (Adet)	Oran (%)	Sayı (Adet)	Oran (%)	Sayı (Adet)	Oran (%)	Sayı (Adet)	Oran (%)	Sayı (Adet)	Oran (%)	Sayı (Adet)	Oran (%)
1001-2500	11	18.3	2	3.3	1	1.7	13	21.7	7	11.7	12	20.0	11	18.3
2501-3500	8	13.3	2	3.3	2	3.3	18	30.0	8	13.3	16	26.7	13	21.7
3501-+	14	23.3	5	8.3	2	3.3	29	48.3	10	16.7	23	38.3	23	38.3
Toplam	33	55.0	9	15.0	5	8.3	60	100.0	25	41.7	51	85.0	47	85.0

4.12. Destekler ve Teşvikler

4.12.1. Girişimcilerin Teşvik ve Destek Sağlayan Kurumlardan Haberdar Olma Durumu

Kadınların destek ve teşvik sağlayan kurumlardan haberdar olma durumları Çizelge 4.17’de verilmiştir. Kadın girişimciler teşvik ve destek sağlayan kurum ve kuruluşlardan %100 lük bir payla en çok bankadan haberdarlardır. Bunu sırasıyla %85 ile kooperatifler, %85 İŞKUR, %55 ile KOSGEB, %41.7 TÜİK, %15 TKDK ve %8.3 ile TOBB takip etmiştir. Buradan anlaşılabacağı üzere destekleme konusunda daha aktif ve yaygın kurumların daha çok haberdar olma özelliği taşımaktadır. Konya ilinde yapılan bir çalışmada araştırmaya katılan kadın girişimcilerde destekleme konusunda en fazla payı %85 ile İŞKUR en az payı %2.25 oranıyla KOSGEB almıştır (Tatar, 2018). Hatay’da yapılan bir çalışmada ise girişimcilik eğilimi gösteren kadınların en çok %9.7 lik bir payla KOSGEB’den haberdar olduğu belirlenmiş ve %85.5 oranında girişimcilik eğilimi gösteren kadınların hiçbir kurumu bilmediği belirlenmiştir (Karaömer, 2014).

4.12.2. Girişimcilerin Tarımsal Desteklerden Yararlanma Durumları

Kadınların tarımsal faaliyette bulunurken desteklerden yararlanma durumları ve yararlandıkları tarımsal desteklemeler sırasıyla Çizelge 4.18 ve 19’da verilmiştir. Girişimcilerin yaklaşık %72’sinin tarımsal desteklemelerden faydalandığı belirlenmiştir. Ayrıca en fazla destekleme fark ödemeleri ve hayvancılıktan alınmış olup girişimcilerin 17’si herhangi bir destekten yararlanmamaktadır. Kadın girişimciler tarafından yararlanılan desteklerin içinde tarımsal destekler önemli bir yer tutmaktadır. Ancak kadın girişimcilerin Tarım ve Orman Bakanlığı koordinasyonu ile sağlanan tarımsal destekler dışında diğerkurum ve kuruluşlar tarafından da desteklendiği bilinmektedir.

Çizelge 4.18. Kadın girişimcilerin desteklemelerden yararlanma durumu

Gelir grupları (%)	Desteklemeden yararlanma durumu	
	Evet	Hayır
1001-2500	10	3
2501-3500	15	3
3501-+	18	11
Toplam	43	17
Oran (%)	71.6	28.4

Çizelge 4.19. Kadın girişimcilerin yararlandıkları tarımsal desteklemeler

Gelir grupları (%)	Desteklemeler			
	İyi tarım	Fark ödemeleri	Hayvancılık	Girdi
1001-2500	0	0	10	0
2501-3500	1	4	10	1
3501-+	0	12	8	4
Toplam	1	16	28	5
Oran (%)	1.7	26.7	46.7	8.3

4.12.3. Girişimcilerin Tarımsal Bilgi Kaynakları

Girişimci kadınların tarımsal faaliyetlerinde tercih ettiğı bilgi kaynakları Çizelge 4.20’de sunulmuştur. Girişimcilerin en çok tercih ettiğı bilgi kaynağı televizyon olup bunu internet izlemiştir. Bilgi kaynakları içinde televizyon un kolay erişebilirlik özelliğinden dolayı öne çıktığı söylenebilir.

Çizelge 4.20. Kadın girişimcilerin tarımsal bilgi kaynağı tercihleri

Gelir grupları (%)	Yayınlar		
	Radyo	TV	İnternet
1001-2500	1	7	5
2501-3500	0	14	4
3501-+	1	22	6
Toplam	1	43	15
Oran (%)	3.3	71.7	25.0

4.13. Kadın Girişimcilerin Çalışma Durumu

4.13.1. Kadınların Tarım Sektöründe Girişimde Bulunma ve Devam Etme Sebepleri

Kadınların tarım sektöründe girişimde bulunma ve devam etme nedenleri Çizelge 4.21’de gösterilmiştir. Kadınların tarımsal faaliyette bulunma ve devam etme sebeplerinin başında para kazanma isteği gelmektedir. Bu seçeneği farklı iş olanaklarının olmaması ve esnek çalışma seçenekleri izlemektedir.

Çizelge 4.21. Kadın girişimcilerin tarım sektöründe bulunma ve devam etme sebepleri

Gelir grupları (%)	Faktörler				
	Para kazanma isteği	Esnek çalışma saatleri	Miras	Farklı iş olanaklarının olmaması	Saygınlık
1001-2500	13	4	1	5	1
2501-3500	18	2	0	3	0
3501-+	29	6	4	7	1
Toplam	60	12	5	15	2
Oran (%)	63.8	12.9	5.3	15.9	2.1

4.13.2 Kadın Girişimcilerin Daha Önce Çalıştıkları Sektörler

Girişimci kadınların tarımsal faaliyetlerde girişimcilik faaliyetinde bulunmadan önce çalıştıkları sektörler Çizelge 4.22’de incelenmiştir. Katılımcıların 14’ü daha önce bir işte çalışmışlardır. Kadınların girişimcilik faaliyetlerinde bulunmadan önce evde daha çok tarımsal üretim işini yaptıkları belirgin bir şekilde görülmektedir. Memur olarak veya özel sektörde çalışma durumu ise çok azdır.

Çizelge 4.22. Girişimci kadınların önceki çalıştıkları sektörler

Gelir grupları (%)	Sektörler			
	Memur	Özel sektör	Serbest meslek	Evde çalışma
1001-2500	0	0	0	0
2501-3500	0	0	0	3
3501-+	1	1	1	8
Toplam	1	1	1	11

4.14. Kadınların Girişimcilik Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri

4.14.1. Kadın Girişimcilerin Çalışma Hayatlarında Karşılaştıkları Sorunlar

Kadın girişimciler tarımsal faaliyetlerde girişimde bulunurken birçok sorunla karşı karşıya kalması kaçınılmaz bir gerçektir. Kadınların girişimcilik faaliyetlerinde karşılaştıkları belli başlı sorunlar Çizelge 4.23’de gösterilmiştir.

Kırsalda yaşayan kadınlar toplumsal değer yargılarından dolayı girişimcilik faaliyetlerinde erkeklere oranla daha geri planda kalmaktadır. Toplum tarımsal faaliyetleri daha çok erkek işi olarak görmesinden dolayı kadına ciddi bir baskı uygulamaktadır. Çizelgede 4,23’ de görüldüğü gibi toplumun kadınlar hakkındaki değer yargıları girişimcilik problemleri arasında 4.68 ortalama puanı ile ilk sırada yer almıştır. Benzer bir çalışmada toplumun kadınlar hakkındaki değer yargıları 4.44 ile önemli bir girişimcilik problemi olarak bulunmuştur (Tatar, 2018). Girişimcilik belirli bir sermaye ve hammadde temini gerekliliğini de beraberinde getirir. Kadınlar girişimcilik faaliyetlerinde bulunurken maddi yetersizlikten dolayı hammaddeyi temin etmekte sorun yaşamaktadır. Çizelgede ucuz hammadde temininin 4.43 ile girişimcilikteki önemli ikinci problem olduğu görülmektedir. Kırsal alanda kadının geri planda bırakılmasının önemli bir sonucu daha ise piyasa tecrübesinin kısıtlı olmasıdır. Kadının kırsal alanda uğraşısının evi, ailesi olması gerektiği düşüncesi 4.25 puan ile piyasa tecrübesinin kısıtlı olmasına neden olmaktadır. Buna bağlı olarak piyasa tecrübesi olmayan kırsal kadınının eğitim düzeyi düşüklüğü ve hızla değişen ekonomik koşullarla baş edememesi de girişimcilik faaliyetlerindeki önemli problemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim, girişimcilik faaliyetinin etkin ve yararlı bir şekilde yürütülmesi için önemli bir olgudur. Eğitimli bir

girişimcinin bulunduğu faaliyetlerde istediği başarıyı elde etme olasılığı yüksektir. Bu nedenlerle kadınların tarımda başarıya ulaşmasında eğitim düzeyinin etkisi büyüktür. Ancak çizelgeden anlaşılabacağı üzere eğitim düzeyinin düşük olması kadın girişimciler için önemli bir sorundur (4.00). Benzer bir çalışmada 4.43 ile eğitim düzeyinin düşük olması başlıca problemlerden birisidir (Tatar, 2018). Gerekli eğitimi alamayıp toplumsal baskı altında bırakılan kadın girişimcilerin yönetim kabiliyetlerinde de bir eksiklik yaşadıkları ve bunun da girişimcilik faaliyetlerinde önemli bir problem olduğu görülmektedir (3.48). Bunun yanı sıra kadın girişimciler hem aile hem iş gibi sorumlulukların fazla olmasından dolayı aradaki dengeyi kurmakta zorluk yaşamaktadır (3.22). Kadın girişimcilerin farklı gelir ve yaş grupları arasında karşılaşılan sorunlar bakımından, ucuz hammadde temininde yaşanan sorunlar dışında istatistiki olarak önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Çizelge 4.23. Kadın girişimcilerin çalışma hayatlarında karşılaştıkları sorunlar

Faktörler	Gelir grupları (□)			Ort.	Standart sapma	Sig. (Gelir)	Sig. (Yaş)
	1001-2500	2501-3500	3501-+				
Toplumdaki kadınlar hakkındaki değer yargıları	4.77	4.78	4.59	4.68	0.948	0.751	0.191
Ucuz hammadde temini	4.23	4.83	4.28	4.43	0.851	0.055	0.083
Piyasa tecrübelerinin kısıtlı olması	3.92	4.44	4.28	4.25	0.932	0.305	0.844
Eğitim düzeyinin düşük olması	3.92	4.17	4.00	4.03	0.956	0.763	0.738
Hızla değişen ekonomik koşullarla baş edememe	3.69	4.28	3.97	4.00	0.974	0.251	0.124
Yönetim kabiliyeti eksikliği	3.23	3.33	3.48	3.38	1.195	0.806	0.411
İş ve sosyal çevre arasındaki dengeyi kurmada zorluk çekme	2.77	3.17	3.45	3.22	1.379	0.337	0.811

1: Hiç, 2: Nadiren, 3: Bazen, 4: Sık sık, 5: Her zaman

4.14.2. Kadın Girişimcilerin Çalışma Hayatında Karşılaştıkları Sorunlara Çözüm Önerileri

Kadınların çalışma hayatları boyunca girişimcilik faaliyetlerinde birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar. Karşılaşılan bu sorunlar çalışma hayatlarında başarısızlığı da beraberinde getirmektedir. Çizelge 4.24'te kadınların çalışma hayatlarında karşılaştıkları sorunlara çözüm önerileri önem derecesine göre sıralanmıştır. Geleneksel yetiştirme tarzı kadının girişimcilik hayatında yeni fikirler üretme yolunda atacağı

adımların önünde büyük bir engeldir. Geleneksel yetiştirme tarzı toplumun değer yargılarını kırsal kadınının üzerinde sonuna kadar hissettirir ve bu baskıya maruz kalan kadının girişimcilik ruhunun körelmesine sebep olur. Çizelgede görüldüğü gibi girişimcilik ruhunu körelten geleneksel tarzın terk edilmesi 4.92 ile büyük bir önem taşımaktadır. Kırsal alanda kadın girişimcilerinin bağımsız bir şekilde tarımsal faaliyetlerini yürütmek adına devletin kadınlara arazi ve kalifiyeli eleman temini konusunda destek vermesi (4.87) kadınların girişimcilik hayatlarına katkısı hususunda önemli bir çözüm önerisidir. Bunun yanı sıra devletin kadın girişimcilere finans temininde (4.87) bulunması ve çeşitli girişimcilik eğitimlerinde kadın katılımını artırma yoluna gidilmelidir (4.82). Kadınlara dair yapılan projelerin kırsal kadınının daha fazla haberdar olmasını (4.82) sağlamak ve kadınlara destek veren kurum ve kuruluşların yaygınlaştırılıp yine bu kurum ve kuruluşlardan daha çok haberdar edilme (4.85) yoluna gidilmesi de önemli bir çözüm önerisidir. Kadın girişimcilere işlerini kurmaları veya büyütmeleri yolunda sermaye desteği veren kredi sağlayan bankalar günümüzde daha yaygındır ancak istenilen düzeyde değildir. Kadınların bankalardan yararlanma imkanlarının arttırılması, kredi kullanımının arttırılması önemli bir çözüm önerisidir (4.82). Kadın girişimcilerin çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlar bakımından farklı gelir ve yaş grupları arasında istatistiki olarak önemli bir fark olmadığı görülmüştür. Yani kadın girişimcilerin sorunları sosyo-ekonomik değişkenlere bağlı olmayıp her biri için ortak ağırlık taşımaktadır.

Çizelge 4.24. Kadın girişimcilerin çalışma hayatlarında karşılaştıkları sorunlara çözüm önerileri

Faktörler	Gelir grupları (%)			Ort.	Standart sapma	Sig. (Gelir)	Sig. (Yaş)
	1001-2500	2501-3500	3501-+				
Girişimcilik ruhunu körelten geleneksel yetiştirme tarzı terk edilmeli	4.85	4.94	4.93	4.92	0.279	0.588	0.132
Devlet kadınlara arazi ve kalifiyeli eleman temini konusunda destek vermeli	4.85	4.78	4.93	4.87	0.389	0.420	0.615
Girişimci kadınlara finans temini konusunda devlet desteği artırılmalı	4.77	4.78	4.97	4.87	0.389	0.164	0.615
Kadın girişimcilere destek veren kurum ve kuruluşlar arttırılıp yaygınlaştırılmalı	4.69	4.78	4.97	4.85	0.444	0.130	0.818
Girişimcilik eğitimlerinde kadın katılımını artırma yoluna gidilmeli	4.77	4.72	4.90	4.82	0.504	0.486	0.924
Kadına dair yapılan projelerden kırsal kadınının daha fazla haberdar olması sağlanmalı	4.69	4.67	4.97	4.82	0.596	0.174	0.566
Kadın girişimciler ihtiyaç duyduğunda bankalardan kolaylıkla kredi temin edebilmeli	4.69	4.72	4.93	4.82	0.537	0.280	0.667

1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum.

4.14.3. Kadın Girişimcilerin Ürün Pazarlamasında Karşılaştıkları Önemli Sorunlar

Kadın girişimcilerin ürün pazarlama konusunda sorun yaşama durumları ve yaşadıkları en önemli sorunlar Çizelge 4.25 ve 26'da verilmiştir. Çizelge 4,25'e göre ankete katılan girişimci kadınların sadece 5 tanesinin pazarlamada sorun yaşamadıkları görülmektedir. Fiyat ve talep düşüklüğü girişimcilerin pazarlamada yaşadıkları en önemli sorundur. Gerek iklim koşullarını göz önünde bulundurmama gerekse maddi yetersizliklerden kaynaklı olarak ürüne gerekli ilgiyi gösterememekten dolayı ortaya çıkan kalite düşüklüğü de önemli pazarlama sorunlarından biri olarak görülmektedir. Yeterli pazar araştırması yapamayan ve pazarlama tekniklerindeki bilgi eksikliği sonucu yaşanan tahsilat gecikmeleri maruz kalınan diğer bir sorundur.

Çizelge 4.25. Kadın girişimcilerin ürün pazarlamasında sorun yaşama durumu

Gelir grupları (%)	Pazarlama sorunları	
	Evet	Hayır
1001-2500	11	2
2501-3500	18	0
3501-+	26	3
Toplam	55	5
Oran (%)	91.7	8.3

Çizelge 4.26. Kadın girişimcilerin ürün pazarlamasında yaşadıkları önemli sorunlar

Gelir grupları (%)	Önemli pazarlama sorunları			
	Fiyat düşüklüğü	Talep düşüklüğü	Kalite düşüklüğü	Tahsilat gecikmeleri
1001-2500	4	4	1	5
2501-3500	6	5	4	0
3501-+	13	8	7	3
Toplam	23	17	12	8
Oran (%)	38.3	28.3	20.0	13.4

4.15. Girişimci Özellikleri

İyi bir girişimcide olması gereken bazı önemli özellikler vardır. Kadınlar bu girişimci özelliklerine sahip olması durumunda girişimcilik faaliyetlerini daha başarılı bir şekilde sürdürebilirler. Çizelge 4.27’de kadınların iyi bir girişimcinin sahip olması gereken özellikler bakımından yeterlilik durumu incelenmiştir.

Araştırma alanında ankete katılan kadın girişimcilerin tamamına yöneltilen kadın girişimcide olması gereken yeterlilik faktörlerinden yeni fikirler ve ürünler geliştirebilme (4.68) özelliğinin diğer faktörler arasında daha fazla yeterli gördükleri belirlenmiştir. Sıkıntılı durumlarda kararlılığı sürdürebilme (4.42) ve buna bağlı olarak mevcut problemlere çözüm bulabilme (4.42) gibi faktörlerde de kendilerini yeterli bulmaktadırlar. Katılımcılar ortaklık ilişkilerini sürdürebilme faktörü konusunda kendilerini oldukça yeterli görmektedir (4.33). Benzer bir çalışmada 3.73 ile mevcut problemlere çözüm bulabilme en önemli faktörlerden biri olduğu belirlenmiştir (Tatar, 2018). Kadın girişimcilerin en fazla zorlandığı konunun çalışanlarına veya ailelilerine kendi fikirlerinin doğruluğunu kabul ettirme konusunda olduğu görülmektedir (2.83). Kadın girişimcilerin gelir grupları arasında girişimcilik özellikleri açısından önemli bir

farklılık olmadığı, yaş gruplarına göre ise mevcut problemlere çözüm bulabilme ve ortaklık ilişkilerini sürdürülebilir konularının istatistiksel olarak önemli derecede farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre araştırma alanındaki kadın girişimci tipi gerek girişimcilik ideallerinin yüksek olması gerekse aile rolleriyle işlerini bir arada yürütmeye çalışmalarından dolayı geleneksel kadın girişimci tipine sahiptirler.

Çizelge 4.27. Katılımcıların girişimci özellikleri yeterlilik ölçeği

Faktörler	Gelir grupları (%)			Ort.	Standart sapma	Sig. (Gelir)	Sig. (Yaş)
	1001-2500	2501-3500	3501-+				
Yeni fikirler ve ürünler geliştirebilirim.	4.85	4.83	4.52	4.68	0.854	0.351	0.440
Sıkıntılı durumlarda daima kararlılığımı sürdürürüm.	4.38	4.33	4.48	4.42	0.907	0.856	0.145
Mevcut problemlere çözüm bulabilirim.	4.31	4.17	4.62	4.42	0.850	0.180	0.012
Ortaklık ilişkilerini sürdürebilirim.	4.31	4.11	4.48	4.33	0.933	0.419	0.045
İşletme için gerekli finans kaynaklarını temin ederim.	3.62	3.83	3.97	3.85	1.071	0.625	0.180
Fırsatları takip edip avantajlardan yararlanmak için çabuk hareket ederim.	3.54	3.61	3.83	3.70	0.962	0.605	0.921
Çalışanlara veya aileme kendi fikrimin doğruluğunu kabul ettirebilirim.	2.54	2.78	3.00	2.83	1.210	0.514	0.960

1: Kesinlikle katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Kararsızım 4: Katılıyorum 5: Kesinlikle Katılıyorum

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Dünyanın birçok yerinde ve Türkiye’de kadınların çalışma hayatındaki rolü son yıllarda büyük ölçüde artış göstermektedir. Kadınlar aile bütçesine katkı sağlamak, ekonomik özgürlük belirli bir hedefe ulaşabilmek ve saygınlık gibi etmenlerden dolayı kendi işlerini kurmaya yönelmişlerdir. Buna bağlı olarak günümüzde kadın istihdamı ve kendi işinin sahibi olan kadın sayısı hızla artmaktadır. Ancak Türkiye’de çalışma hayatının hemen her alanında olduğu gibi cinsiyet eşitsizliği söz konusudur ve tarımsal faaliyetlerde bu eşitsizlik daha çok göze çarpmaktadır. Genellikle erkeklerin fiziki yapısı gereği yaptığı işler daha ağır ve daha çok gelir getiren işler olarak algılanmasından dolayı kadına bu konuda güven azdır. Bunlara bağlı olarak önemli bir konuma sahip olan kadın girişimciler erkeklere oranla daha azdır. Öncelikle bu algının kırılması ve kadına her alanda şans tanınması gerekmektedir. Kadınların çalışma hayatında daha etkin rol oynaması ülke ekonomisine sağladığı katkıda artış sağlayacaktır. Kadınların tarımsal faaliyetlere katılımında karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmak ve öneriler sunmak amacıyla yapılan çalışmada araştırma alanından elde edilen sonuçlar ve öneriler şunlardır;

- ❖ Araştırma alanında nüfusun %51.13’ü erkekler ve %48.87’sini kadınlar oluşturmaktadır. Araştırma alanındaki kadınlar tarımsal faaliyetlerde yer almaktadır fakat daha çok işletmeyi eşleriyle birlikte yürütmektedirler ve bu durum ekonomik bağımsızlığı ortadan kaldırmaktadır. Kadınların ekonomik bağımsızlığı tek başına kazanabilmeleri için gerekli eğitimler ve maddi destekler sağlanmalıdır.
- ❖ Araştırma çalışmasının sonucunda adayların en genci 21 yaşında, en yaşlısı 65 yaşında olup ve ortalama yaşları 34’tür. Girişimci adaylarının %35’i 30 yaşından küçük, %41.6’sı 31-40 yaş aralığında ve %23.4’ü ise 40 yaşından daha büyüktür. Genç kadınlar arasında girişimcilik yönünden özendirme çalışmalarının artırılması kadınlara girişimcilik konusunda çeşitli programlar, yarışmalar, konferanslar vb. aracılığıyla teşvik ve destek sağlamak yerinde olacaktır.
- ❖ Araştırma alanındaki kadınların yarısından fazlası ilköğretim mezunudur ve bu durum eğitim seviyesinin düşük olduğunu göstermektedir. Kadınlar girişimcilik faaliyetlerinde bulunmalarına rağmen eğitimsizlikten doğan birtakım sıkıntılar onları iyi bir girişimci olmaktan alıkoymaktadır. Çünkü iyi bir eğitim almış girişimci daha başarılı olur. Eğitim konusunda devletin kadın girişimcilere yönelik

projelerinin arttırılıp yaygınlaştırılması her şeyden önce kırsal alanda faaliyet gösteren kadınların haberdar edilmesi ve çeşitli tarımsal mesleki kurslar düzenlenmesi bilinçli girişimci yetiştirip başarı seviyesinin yükselmesi için önemli bir adımdır.

- ❖ Araştırma alanındaki kadınların yarısından fazlası evlidir ve tarımsal girişimcilik faaliyetlerine daha çok evlendikten sonra eşlerine yardım amaçlı başlamışlardır. Çocuk sayıları daha çok 1-3 arasında değişmektedir ve toplam aile üye sayıları en fazla 3-5 kişi arasındadır. Kadınların evlendikten sonra eşlerine yardım etmenin yanı sıra para kazanma isteğiyle de girişimcilik faaliyetlerinde bulunmuşlardır fakat tecrübe eksikliğinden dolayı istenilen seviyeye gelinebilmiştir. Kadınların tecrübe sahibi olabilmeleri için toplumsal değer yargılarından sıyrılıp özgüven eksikliklerinin giderilmesi gelenekçi yaşam tarzının terk edilmesi gerekmektedir. Bunun için kendi işletmelerini kurmaları yönünde tarımsal mesleki kurslar aracılığıyla ve devlet yardımıyla maddi ve manevi destek sağlayıp özgüvenli birer girişimci yetiştirmek önemli bir çözüm önerisidir.
- ❖ Girişimcilerin toplam aile geliri içinde tarımsal üretimin payı ortalama %50'dir ve işletmelerini genç yaşlarda kurmaya başlamışlardır. Genellikle bitkisel üretim yapılmaktadır fakat hayvansal üretim yapan kadınlarda bulunmaktadır. Kadın girişimciler arasında tarımsal arazi varlığının olması girişimde bulunma konusunda en önemli etmen olarak belirlenmiştir. Kadınlar hayvansal üretimde daha çok devlet desteğiyle sağlamışlardır. Fakat devletin sağladığı bu destek yeterli bulunmamaktadır. Bu yüzden devletin kadın girişimcilere hayvancılık desteğini arttırıp iyileştirmesi ve bitkisel üretimdeki destekleri de artırma yoluna gitmelidir.
- ❖ Girişimci kadınların tarımsal üretimde kullandığı arazi varlıkları daha çok küçük ölçekli olup (0-10 dekar) bu durum ölçek ekonomisi açısından bir dezavantaj olarak değerlendirilebilir. Girişimcilere ihtiyaç durumunda mülk arazilerine ilave olarak kira veya ortakçılıkla arazi bulabilmelidir. Kadın girişimcilerin işletmelerinin çoğunun küçük ölçekli olmasına bağlı olarak çalıştırılan kişi sayısı da 1-2 kişi ile sınırlı kalmıştır. İşletmesini büyütme konusunda desteklenen girişimcilerin ilave istihdama olanak sağlayacağı söylenebilir.

- ❖ Kadın girişimciler arasında kredi kullanımı oldukça düşük seviyede olup bu durum girişimcilere daha uygun kredi olanakları sağlanması gerektiğini göstermektedir. Nitekim işletme sahiplerinin üretim faaliyetleri sırasında ihtiyaç duyduğu finansmanı daha çok öz kaynaklardan ve aile yakınlarından sağlamaktadır. Devlet desteklerinden yararlanma ve bankalardan sağlanan finansman oranları ise oldukça düşüktür.
- ❖ Kadın girişimciler üretim konusunda teşvik ve destek sağlayan kuruluşlardan genellikle haberdardır ancak bu kuruluşlarca sağlanan olanaklardan yeterli düzeyde yararlanamamaktadırlar. Girişimciliği teşvik eden kuruluşların bu konuda etkinlik sağlaması için ilave düzenlemelere gitmesi yararlı olacaktır.
- ❖ Tarımsal üretim yapan kadın girişimciler tarımsal desteklerden çoğunlukla yararlanmakta olup bunlar daha çok hayvancılık destekleri ve fark ödemelerinden oluşmaktadır. Diğer destek türlerinden yararlanma konusunda kadın girişimciler lehine düzenleme gerekmektedir.
- ❖ Tarımsal girişimcilik sayesinde kadınlar arasında iş yaşamına girmede önemli ilerlemeler ortaya çıktığı görülmüştür. Bunun başlıca nedenleri arasında para kazanma isteği veya ekonomik olarak kendi özgürlüklerini elde etme, esnek çalışma olanağı olması gibi nedenler sayılabilir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kadınların iş yaşamına katılımını artırmada çeşitli sektörlerdeki girişimcilik faaliyetleri önem arz etmektedir.
- ❖ Kadın girişimcilerin çalışma hayatında karşılaştıkları başlıca sorunlar arasında toplumsal önyargılar, uygun fiyata hammadde teminindeki zorluklar, piyasa tecrübesi eksikliği ve değişen ekonomik koşullara ayak uyduramamak başta gelmektedir. Kadın girişimciliğine yönelik olarak sağlanacak eğitimler ve destekler sayesinde toplumda daha çok ortaya çıkacak başarılı kadın girişimleri bu tür sorunların aşılmasında kilit rol oynayacaktır.
- ❖ Genel olarak araştırma alanındaki kadın girişimcilerin yeni fikir ve ürün geliştirme, zorluklarla baş edebilme, fırsatlardan yararlanma ve problem çözme konusunda iyi durumda oldukları söylenebilir. Buna karşılık ortaklık ilişkilerini sürdürebilme ve işletmelerin finansman ihtiyaçlarını temin etme konularında eksiklikler söz konusudur. Kadın girişimcileri her iki konuda da destek ve motive edici uygulamalara ihtiyacı bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

- Aklar, N., 1993. Türkiye’de kadın girişimciliğinin desteklenmesi konusunda politikalar: Türkiye’de kadın girişimcilik. **Varlık Yayınları**. 212s.. İstanbul.
- Allen, S. ve Truman. C., 1993. Women and men entrepreneurs: Life strategies. business strategies. **In: Women in Business: Perspectives on Women Entrepreneurs**. Ed. Allen. S. ve Truman. C. Routledge Publishing. First Edition, 188p., ISBN: 9781138243170, London. UK.
- Anonim, 2000. Türkiye’de kırsal kesimin yapısı ve kadınlar. **Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları**. Ankara. Erişim tarihi: 01.07.2019.
- Arıkan, C., 2016. Kadın girişimcilikte başarı ve başarıyı etkileyen faktörler: Bursa Örneği. **Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**. 14 (3): 138-156.
- Aslan, G. ve Atabey, A., 2009. Küresel rekabette kadın girişimcilerin rolü ve Türk kadın girişimci tipolojisi. **Journal of Azerbaijani Studies**. 4(12): 1-17.
- ASPB, 2017. Projeler ve destekler. Aile. Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (<https://www.ailevecalisma.gov.tr/projeler/ksgm-projeler/>). Erişim tarihi: 29.07.2019.
- Atik, S., 2002. Kültürün girişimciliğe etkileri. **Kara Harp Okulu Bilim Dergisi**. 3: 38-51.
- Aytaç, Ö., 2006. Girişimcilik: Sosyo kültürel bir perspektif. **Dumlupınar üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. 15: 139-160.
- Bayraker. N., 2018. Girişimcilik ve kadın: Kadın girişimcilere destek olan kurum ve kuruluşlar. **Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bankacılık ABD. Yüksek Lisans Tezi**. 72s.. İstanbul.
- Cici, E.N., 2013. Kadınların girişimcilik yolunda karşılaştıkları sorunların öz girişimcilik yetenekleri üzerindeki etkisi: Konya ilinde bir araştırma. **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD. Yüksek Lisans Tezi**. 186s.. Konya.
- Çakıcı, A., 2003. Mersin’deki kadın girişimcilerin iş kurma öyküsü ve iş kuracak kadınlara öneriler. **11. Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı**. Afyon. 59- 71.
- Çakıcı, A., 2004. Mersin’deki kadın girişimcilerin iş kurma öyküsü ve iş kuracak kadınlara öneriler. **11. Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı**. Afyon.
- Çelik, C. ve Özdevecioğlu, M., 2001. Kadın girişimcilerin demografik özellikleri ve karşılaştıkları sorunlara ilişkin Nevşehir ilinde bir araştırma. **I. Orta Anadolu Girişimcilik Kongresi**, 1-5 Ocak, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi. Nevşehir.
- Çetindamar. D., 2002. Türkiye’de girişimcilik. **TÜSİAD. Lebib Yalkın Yayınları** İstanbul. 210s.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö. ve ark. 2012. Türkiye’de girişimciliğin gelişimi: Girişimciler üzerinde nitel bir araştırma. **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. 15 (1): 229-247.
- Çiçek, A. ve Erkan, O., 1996. Tarım Ekonomisinde Araştırma ve Örneklem Yöntemleri. **GOÜ Ziraat Fakültesi Yayınları** No:12, Ders Notları Serisi No:6, Tokat.
- ÇOTAM, 2015. Kadın girişimciliğini destekleme programı. **GAP Çok Amaçlı Toplum Merkezleri**. (<https://www.gapcatom.org/programlar/girisimciligini-destekleyici-programlar/>). Erişim tarihi: 20.07.2019.

- Demiralay, T. ve Kaya, O., 2009. Erkek egemen iş alanlarına yönelen kadınlar. Bir örnek model olarak yüzü gülen operatörler projesi. **Uluslararası-Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi**. Sakarya Üniversitesi. 199-207. Sakarya.
- Dilek, D., 2013. Türkiye’de tarım sektöründe kadın istihdamı (Bölgesel temelde bir inceleme). **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat ABD., Yüksek Lisans Tezi**. 117s.. İstanbul.
- Doss, C.R., 2002. Men’s crops? Women’s crops? The gender patterns of cropping in ghana. **World Development**, 30 (11):1987-2000.
- Durak, İ., 2011. Girişimciliği etkileyen çevresel faktörlerle ilgili girişimcilerin tutumları: Bir alan araştırması. **Yönetim Bilimleri Dergisi**. 9(2): 191-213.
- Ecevit, Y., 2007. Türkiye’de kadın girişimciliğine eleştirel bir yaklaşım. **1. Baskı. Uluslararası Çalışma Ofisi**. ISBN: 9789228199239. 72s.. Ankara.
- Ercan, S., ve Gökdeniz, İ. 2009. Girişimciliğin gelişim süreci ve girişimcilik. **Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**. 49: 59-82.
- Erem, K.T., 2011. Kırsal kadınının tarımsal yenilikleri benimsemişini etkileyen faktörler üzerine bir araştırma (TRA1 bölgesi örneği). Atatürk Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı. **Doktora Tezi**. 146s.. Erzurum.
- Gökalp, İ. E., 2008. Türkiye’deki kadın girişimciler ve kadın yöneticiler. **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD. Yüksek Lisans Tezi**. 133s.. Kırıkkale.
- Gözek, S., 2006. Girişimci adayının özellikleri. girişimcilik eğilimleri ve girişimci adaylarına sağlanan destekler. Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi ABD. **Yüksek Lisans Tezi**. 84s.. Kahramanmaraş.
- Gülçubuk, B., 2010. Kırsal alanda kadın girişimciliğinin arka yüzü. Ankara Üniversitesi (AKÇAM). (<https://docplayer.biz.tr/11045920-Kırsal-alanda-kadin-ggrggmcmglggngn-arka-yuzu.html>). Erişim tarihi: 29.07.2019.
- Güleç, S., 2011. Kadın girişimciliği-Karaman örneği. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi. **Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD. Yüksek Lisans Tezi**. 150s.. Karaman.
- Güneş, T. ve Arıkan, R., 1988. Tarım Ekonomisi İstatistiği. **A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları** No: 1049, Ankara.
- Gürol, M. A., 2000. Türkiye’de kadın girişimci ve küçük işletmesi: Fırsatlar, sorunlar, beklentiler ve öneriler. **Atılım Üniversitesi Yayınları**: 2. ISBN: 9756707011. 373s.. Ankara.
- Gürol, Y., ve Bal, Y., 2009. Türkiye’de girişimciliğin evrimi ve gelişimi için girişimcilik eğitiminin önemi. **Working Papers 0019**. Yıldız Technical University. Department of Economics.
- Hancı, A., 2004. Girişimcilikte cinsiyet faktörü ve kadın girişimciler üzerine bir araştırma. Sakarya üniversitesi. **Sosyal Bilimler Enstitüsü**. İşletme Anabilim Dalı. Sakarya.
- Hofmann, S.G., 2006. The importance of culture in cognitive and behavioral practice. **Cognitive and Behavioral Practice**, 13(4): 243-245.
- İplik, E., 2012a. Osmaniye ili kırsalındaki kadın girişimciliği. **Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi ABD. Yüksek Lisans Tezi**. 174s.. Adana.
- İplik, E., 2012b. Osmaniye ili kırsalındaki kadın girişimciliği. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. **Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı**. Adana.

- İraz, R., 2005. Yaratıcılık ve yenilik bağlamında girişimcilik ve Kobi'ler. **Çizgi Kitabevi Yayınları**. ISBN: 9758867474. 274s.. Konya.
- İrmiş, A., Çoban. H. ve Başol. S. 2016. Kırsal girişimcilik: Tarihten günümüze Yatağan örneği. **International Conference on Eurasian Economies. Sesion 1B: Girişimcilik**. 170-180.
- İŞKUR, 2017. Kadın istihdamı teşvik, destek ve eğitim programları. **Türkiye İş Kurumu**. (<https://www.iskur.gov.tr/isveren/mesleki-egitim-kurslari/>). Erişim tarihi: 20.07.2019.
- İyicil, A. G., 2006. Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde Türkiye'deki kadın girişimciliğinin irdelenmesi ve bir araştırma. **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD. Yüksek Lisans Tezi**. 118s.. Ankara.
- KAGİDER, 2018. Projeler ve etkinlikler. **Kadın Girişimciler Derneği**. (<https://www.kagider.org/kurumsal/projeler-etkinlikler>). Erişim tarihi: 18.08.2018.
- Kalaycı, Ş., 2018. SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. **Dinamik Asil Yayın ve Dağıtım**, 1. Baskı, 426s.
- KAMER, 2019. Kadın girişimciliği. **Kadın Merkezi Vakfı**. (https://kamer.org.tr/icerik_detay.php?id=289). Erişim tarihi: 31.08.2019.
- Karaömer, M., 2014. Hatay ili kırsalındaki kadınların girişimcilik eğilimlerinin incelenmesi. **Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi ABD. Yüksek Lisans Tezi**. 142s.. Tokat.
- KEDV, 2019. Yeni ürün ve iş geliştirme. **Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı**. (<https://www.kedv.org.tr/ekonomik-guclendirme>). Erişim tarihi: 31.08.2019.
- Kenan, Ö. M., Sinan, T. ve Selim, B., 2009. Girişimcilik eğilimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. **The Review of Social. Economic and Business Studies**. 10: 11-21.
- KOSGEB, 2018. Girişimci rehberi. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı. (<https://kosgeb.gov.tr/site/tr/genel>). Erişim tarihi: 20.07.2019.
- Kutanis, R. Ö., ve Hancı, A., 2004. Kadın Girişimcilerin Kişisel Özgürlük Algılamaları. 3. Ulusal Bilgi. **Ekonomi ve Yönetim Kongresi**, Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Fakültesi. 457-464.
- Kutlu, Ö., 2006. Türkiye'de kadın girişimciliği. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD. Yüksek Lisans Tezi. 128s.. İstanbul.
- Lashgarara. F., Nshim. R. ve Omid. M. 2011. Influencing factors on entrepreneurial skills of rural women in Ilam City. Iran. **African Journal of Business Management**. 5(14): 5536- 5540.
- Liman, F., 1993. ABD. Kanada ve İngiltere'de kadın girişimciliğinin gelişimi. Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli: Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. Ankara. TES-AR Yayınları. 14-57. Ankara.
- Mat Çelik, G., 2018. Kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri-TR71 düzey 2 bölgesi üzerine bir uygulama. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD. Doktora Tezi. 226s.. Diyarbakır.
- Michael, R.T., 1985. Consequences of the rise in female labor force participation rates: questions and probes. **Journal of Labor Economics**, 3(1): 117-146.
- Mungan, S., 2013. Kadın girişimcilik değerleri ile kadın girişimcilik algısı arasındaki ilişkide girişimcilik eğitimlerinin rolü. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD. Yüksek Lisans Tezi. 112.. İstanbul.

- Orhan, M. ve Scott, D., 2001. Why women enter into entrepreneurship: An explanatory model. **Women in Management Review**. 16(5): 232-243.
- Özçelik, A., 2005. **Tarım Tarihi ve Deontolojisi**. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi. Eğitim. Araştırma ve Geliştirme Vakfı Yayınları No:8. Ankara Üniversitesi Basımevi. ISBN: 975-98163-0-X. 218s.
- Özdemir, A. A., 2010. Potansiyel girişimci olan kadınların motivasyon faktörleri ve Eskişehir’de bir araştırma. **Ege Akademik Bakış**. 10(1): 117-139.
- Özden, K. Temurlenk, M.S. ve Başar, S., 2008. Girişimcilik eğilimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Öğrencileri üzerine bir araştırma. II. Uluslararası Girişimcilik Kongresi. Bişkek: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü. 229-240.
- Özer, M. ve Biçerli, K., “Türkiye’de kadın işgücünün panel veri analizi”. **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. 3(1). 2003.
- Öztürk, M. D. ve Arslan, İ.K., 2016. Türkiye’de kadın girişimciler: kadınları girişimciliğe yönlüten faktörler, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü. WPS No: 21-5. 17s.. İstanbul.
- Sandal, E. K., 2008. Sosyo-ekonomik temelli kültür coğrafyası açısından bir inceleme: Adana örneği. **Coğrafi Bilimler Dergisi**, 6(1): 51-65.
- Sarkulova., M., 2009. Kadın girişimciliği: Kadın girişimciliğine etki eden faktörleri araştırma. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü İşletme (İngilizce) ABD. Yüksek Lisans Tezi. 121s. İzmir.
- Sartorius, M., 2008. Kadınlarda duygusal zekâ. **Varlık Yayınları**. ISBN: 9754342192. 132s.. İstanbul.
- Schumpeter, J.A., 1974. Capitalism. Socialism and Democracy. **George Allen & Unwin Ltd. Fifth edition**. ISBN: 0-415-10762-8. 460p. London.
- Smile, D., 2008. Women entrepreneurs in small and medium enterprises (SMEs) in Ghana. Faculty of Business and Enterprise. **Swinburne University of Technology**. PhD Thesis. 374p.. Victoria. Australia.
- Soysal, A., 2010. Kadın girişimcilerin özellikleri karşılaştıkları sorunlar ve iş kuracak kadınlara öneriler: Kahramanmaraş ilinde bir araştırma. **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**. 5 (1): 71-95.
- Şahin, E., 2006. Kadın girişimcilik ve Konya ilinde kadın girişimcilik profili üzerine bir uygulama. **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD. Yüksek Lisans Tezi**, 135s.. Konya.
- Şahin, H., 2002. Türkiye ekonomisi: **Tarihsel Gelişimi - Bugünkü Durumu**. Ezgi Kitabevi. ISBN: 605448041. 746s. İstanbul.
- Şekerler, H., 2006. Kadın girişimciler, karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri. **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD. Yüksek Lisans Tezi**. 235s.. Kütahya.
- Tan., S. ve Pazarcık. O., 1984. Girişimciliğin uygulanması. **Uluslararası Çalışma Örgütü Dünya İstihdam Raporu**. Maya Matbaacılık. 187s.. Ankara.
- Tatar, N., 2018. Kırsal alanda kadınların girişimcilik algıları; Konya ili Derbent ilçesi örneği. **Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi ABD. Yüksek Lisans Tezi**. 90s.. Konya.
- Tekin, M., 2004. Girişimcilik ve küçük işletme yöneticiliği. Günay Ofset. ISBN: 9786056603907. 4. Baskı. 294s.. Konya.
- Tekin, M., 2005. Hayallerin gerçeğe dönüşümü; Girişimcilik. Günay Ofset. ISBN: 9759513560. 527s.. Konya.

- Titiz, T., 1994. Girişimcilik. **İnkılap Kitabevi**. İstanbul. 187 s.
- Titiz, T., 1998. Genç girişimcilere öneriler. **İnkılâp Yayınevi**. ISBN: 975-10128-3-X. 223s.. İstanbul.
- TOBB, 2017. Kadın Girişimciler Kurulu. Erişim tarihi. 01.07.2019
<https://www.tobb.org.tr/TOBBKadinGirisimcilerKurulu>
- Top, S., 2006. Girişimcilik keşif süreci. **Beta Basım Yayım Dağıtım**. ISBN: 9752955096. 354s.. İstanbul.
- Tosunoğlu, T., 2003. Girişimcilik ve Türkiye'nin ekonomik gelişme sürecinde girişimciliğin yeri. **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat ABD Doktora Tezi**. 206s.. Eskişehir.
- TÜİK, 2020. Nüfus ve Demografi. Nüfus İstatistikleri. **Türkiye İstatistik Kurumu**.
<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>. Erişim tarihi. 01.07.2019.
- Ufuk, H. ve Özgen, Ö., 1997. Kadın girişimcilerin sosyo-kültürel ve ekonomik profili (Ankara Örneği). **Mavi Ofset Ankara**. 118 s.
- Walter, 1997. Leadership. **Hayat Yayıncılık** İstanbul. 119 s.
- Wube, M.C., 2010. Factors affecting the performance of women entrepreneurs in micro and small enterprises. **A case study of Dessie Town. Bahir Dar University Faculty Of Education and Behavioral Sciences Department of Educational Planning and Management. Masters Thesis**. 97p.. Etiopia.
- Yıldız, S., 2007. Girişimcilik, Yüksek Lisans Tezi Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Kahramanmaraş İşletme Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi** (yayımlanmamış).
- Yılmaz, N., 2015. Kadın girişimciliğinde yönetsel etik değerler ve ifşa (Whistleblowing): Mersin ilinde uygulamalı bir araştırma. **Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Bilgi Yönetimi ABD., Yüksek Lisans Tezi**. 212s.. Mersin.
(<http://kahramanmaraselibistan.blogcu.com>). Elbistan ilçesi coğrafi konumu ve yer şekilleri. Erişim tarihi: 29.07.2019
(<http://www.marasmanset.com>). Maraş ve İlçelerinin Tarihi. Maraş Manşet Gazetesi. Erişim tarihi: 29.07.2019.
(<https://www.elbistankentrehberi.com>). Elbistan Kent Rehberi. Erişim tarihi: 29.07.2019.
(<https://www.harbiforum.net>). Elbistan İlçesi Haritası. Erişim tarihi: 03.12.2019.

ÖZGEÇMİŞ

Hilal YILDIRIM 1995 yılında Kahramanmaraş ili Elbistan ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Çiçek İlkokulu'nda liseyi ise Elbistan Dulkadiroğlu Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2013 yılında Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü'nde lisans eğitimine başladı ve 2017 yılında lisansını tamamlayarak Ziraat Mühendisi unvanıyla mezun oldu. 2017 yılında Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı'nda tezli yüksek lisans eğitimine başladı.

EKLER

TARIMSAL ÜRETİMDE KADIN GİRİŞİMCİLERİN YERİ: KAHRAMANMARAŞ İLİ ELBİSTAN İLÇESİ ÖRNEK ARAŞTIRMASI ANKET FORMU

1) ANKET BİLGİLERİ

Köy/Mahalle:	Anket no:	Tarih:/.../2019
--------------	-----------	------------------------

2) GİRİŞİMCİ İLE İLGİLİ KİŞİSEL BİLGİLER

1) Girişimcinin yaşı:	
2) Girişimcinin cinsiyeti:	
3) Girişimcinin eğitim durumu:	
4) Girişimcinin medeni hali:	
5) Çocuk sayısı:	
6) Toplam aile üye sayısı:	

3) İŞLETME BİLGİLERİ

A)

İŞLETME FAALİYETİ	a) Hayvansal	b) Bitkisel	c) Tarım ürünleri teknolojileri
İŞLETME TİPİ	a) Küçük ölçekli	b) Orta ölçekli	c) Büyük ölçekli

B)

ÜRETİM KAPASİTESİ	TON
ÇALIŞAN SAYISI	kişi
YILLIK GELİR	TL
TOPLAM MASRAFLAR	TL
YILLIK KREDİ KULLANIMI	TL

6) TARIMSAL GİRİŞİMİNİZİ KURARKEN KADIN GİRİŞİMCİLERE YÖNELİK TEŞVİK VE DESTEK SAĞLAYAN KURUM VE KURULUŞLARDAN HABERDAR MIYDIZ?

KURUM VE KURULUŞLAR	EVET	HAYIR
KOSGEB		
TKDK		
TOBB		
BANKALAR		
TÜİK		
KOOPERATİFLER		
İŞKUR		

8) GELİR DURUMUNUZ?

- a) 0-1000 TL
- b) 1001-2000 TL
- c) 2001-3000 TL
- d) 3000 - +

9) İŞLETMENİZİ KURDUĞUNUZDA KAÇ YAŞINDAYDINIZ?

- a) 20-25
- b) 26-30
- c) 31-35
- d) 35+

10) TARIMSAL GİRİŞİMCİ OLARAK İŞLETMENİZİ KURARKEN HANGİ FİNANSAL KAYNAKLARDAN YARARLANDINIZ?

- a) Öz sermaye...%.....
- b) Banka kredisi...%.....
- c) Aileden borç....%.....
- d) KOSGEB kredisi ..%.....

11) TOPLAM AİLE GELİRİNİZİN İÇİNDE TARIMSAL ÜRETİMİN PAYI NE KADARDIR?

- a) % 0-25
- b) % 26-50
- c) % 51-75
- d) % 76-100

12) TARIMSAL ANLAMDA EN ÇOK TERCİH ETTİĞİNİZ YAZILI VE GÖRSEL YAYIN HANGİSİDİR?

- a) Radyo
- b) Televizyon
- c) Dergi
- d) Broşürler.....
- f) İnternet

13) ÜRETİĞİNİZ ÜRÜNÜN PAZARLAMASINDA SORUN YAŞIYOR MUSUNUZ?

- a) Evet
- b) Hayır

14) CEVABINIZ EVET İSE, EN ÖNEMLİ PAZARLAMA SORUNUNUZ HANGİSİDİR?

- a) Talep düşüklüğü
- b) Ürün fiyatının düşük olması
- c) Ürünün kalitesinin düşüklüğü
- d) Alacaklarını zamanında tahsil edememe
-e) Diğerleri (Belirtiniz)

15) TARIMSAL DESTEKLEMELERDEN YARARLANIYOR MUSUNUZ?

- a) Evet b) Hayır

16) EĞER CEVABINIZ EVET İSE, HANGİ DESTEKLEMELERDEN YARARLANDINIZ?

- a) Organik tarım desteği
b) İyi tarım uygulamaları desteği
c) Çatak desteği
d) Fark ödemeleri desteği
e) Tarımsal yayım ve danışmanlık
f) Mazot, gübre ve toprak analizi desteği
g) Hayvancılık desteklemeleri

17) TARIMSAL GİRİŞİMDE BULUNURKEN KURULUŞ YERİ ETMENLERİNDEN HANGİLERİNİ GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURDUNUZ?

- a) İklim koşulları
b) Arazi varlığı
c) Su ve su kaynaklarına yakınlık
d) Hammaddeye yakınlık
e) İşgücü
f) Diğerleri (Belirtiniz)

18) GİRİŞİMCİ OLMADAN ÖNCE ÇALIŞIYOR MUYDUNUZ?

- a) Evet b) Hayır

19) CEVABINIZ EVET İSE, HANGİ SEKTÖRDE ÇALIŞIYORDUNUZ?

- a) Memur
b) Özel sektör
c) Serbest meslek
d) Aynı işi evde yapma
e) Emekli

20) TARIM SEKTÖRÜNDE GİRİŞİMDE BULUNMA VE DEVAM ETME SEBEBİNİZ NEDİR?

- a) Para kazanma isteği
b) Esnek çalışma saatleri
c) Miras
d) Farklı iş imkânlarının bulunmaması
e) Saygınlık
f) Diğerleri (Belirtiniz)

5) SİZCE KADIN GİRİŞİMCİLERİN ÇALIŞMA HAYATINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR NELERDİR?

Karşılaşılabilecek Sorunlar	Her Zaman	Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hiç
Toplumun kadınlar hakkındaki değer yargıları					
Ucuz hammadde mal temini					
Eğitim düzeyinin daha düşük olması					
Hızla değişen ekonomik koşullarla baş edememe					
Piyasa tecrübelerinin daha kısıtlı olması					
Yönetim kabiliyeti eksiliği					
İş ve sosyal çevre arasındaki dengeyi kurmada zorluk çekme					

7) KARŞILAŞILAN SORUNLARA ÇÖZÜM ÖNERİLERİNİZ NELERDİR?

ÖNERİLER	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Girişimcilik ruhunu körelten geleneksel yetiştirme tarzı terk edilmeli					
Girişimci kadınlara finans temini konusunda devlet desteği artırılmalı					
Girişimcilik eğitimlerinde kadın katılımını artırma yoluna gidilmeli					
Kadın girişimciler ihtiyaç duyduğunda bankalardan kolaylıkla kredi temin edebilmeli					
Devlet kadınlara arazi ve kalifiyeli eleman temini konusunda destek vermeli					
Kadın girişimcilere destek veren kurum ve kuruluşlar artırılıp, yaygınlaştırılmalı					
Kadına dair yapılan projelerden kırsal kadınının daha fazla haberdar olması sağlanmalı					

4) KADIN GİRİŞİMCİDE OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLERE SAHİP MİSİNİZ?

NO	Girişimci Özellikleri Yeterlilik Ölçeği	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Yeni fikirler ve ürünler geliştirebilirim					
2	Sıkıntılı durumlarda daima kararlılığımı sürdürürüm					
3	Mevcut problemlere çözüm bulabilirim					
4	İşletme için gerekli finans kaynaklarını temin ederim					
5	Ortaklık ilişkilerini sürdürebilirim					
6	Çalışanlara veya aileme kendi fikrimin doğruluğunu kabul ettirebilirim					
7	Fırsatları takip edip avantajlardan yararlanmak için çabuk hareket ederim					

TEŞEKKÜR EDERİZ